

LAISKA

LIETUVIAMS

1

9

6

5

- 29

Redaktorius REDAKCIJOS ŽODIS	1
* * * GYVENIMUI TEKANT	4
Dr. A. Liulevičius GILĖJANTIS ŽVILGSNIS Į BAŽNYČIA	6
Vyt. Maželis Fotografijos	9 - 3 0
V. Kleiza PASAULIEČIŲ VEIKLA ŠEI- MOJ, PARAPIJOJ, LABDAROJ 12	
K. Bagdonas ALKOHOLIZMAS	15
G. Procuta AUKLĖJIMAS — SOVIETIZA- CIJOS PRIEMONĖ LIETUVOJ	20
Redaktorius MIŠIOS IR ROŽINIS	23
S. Palubinskienė TALENTĄ UŽKASTI — NE AUKA, BET SAVIMEILĖ	24
Vyras ir Moteris DVI PASTABOS APIE IŠORĘ	31
M. F. C. Caron KAI SULAUKSI 20 METU	32
K. Bučmys, O.F.M. EKRANO MIRGESY	34
SKAITYTOJO ŽODIS	36

**LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.**

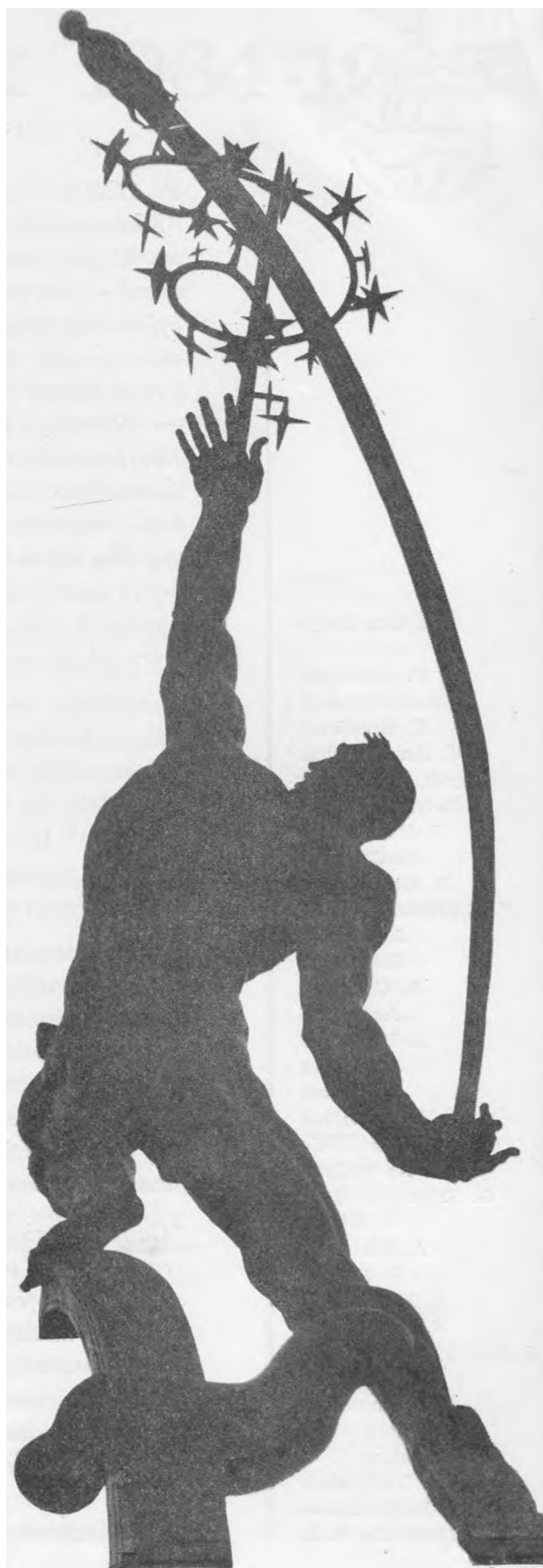
Redaktorius	Kęstutis Trimakas, S. J.
Redakcijos nariai	Gediminas Kijauskas, S. J. Dr. Arūnas Liulevičius
Administratorius	Petras Kleinotas, S. J.
Viršelis ir vinjetės	Algirdo Kurausko
Fotografijos	Algimanto Kezio, S. J.
Adresas	2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636
Telefonas	REpublic 7-8400
Spaustuvė	Immaculata Press, Putnam, Conn.
Prenumerata metams — 3 dol.	

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 30s. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, 111. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

NAUJI METAI suteikia mums progą pažvelgti į žurnalo nueitą kelią, o taip pat į ateitį. 1963 m. spalio numeryje nurodėme “Gairės ateičiai”. Dabar savęs klausiamo: ar praėjusiais 1964 metais laikėmės tų užsibrėžtų siekių ir tikslų. Nesakome, ar atsiekėme, nes tos gairės buvo ne vienerių metų planas, bet žurnalo kryptis. Todėl neklausiamo savęs, ar viską įvykdėm, bet ar pagal tai vykdėm.

Rašėme, kad “kreipsime ypatingą dėmesį į jaunesnę kartą” ir kad net “savo darbą dedikuojame jaunoms lietuviškoms šeimoms, neišskiriant kitų”. Versdami praėjusių metų puslapius, matome, kad žurnale ima vis daugiau rašyti jaunesni žmonės. Iš atsiliepimų pastebime vyresniųjų dėmesį nesumažėjus, o jaunesniųjų pakilus.

Šeimos klausimus imta svarstyti ne tik tradiciniame “Prie šeimos židinio” skyriuje, bet ir juos psichologiniu žvilgsniu permetančiuose “Sielos labirintuose”.

1964

Rašytas žodis

P. Andriušis
D. Bindokienė
K. Bradūnas
V. Brazdžionytė
vysk. V. Brizgys
K. Bučmys, O.F.M.
Z. Burneikytė
V. Cukuras
N. Gailiūnienė
V. Gidžiūnas, O.F.M.
J. Girnius
J. Grinius
A. Grauslys
A. Ivaška
G. Ivaškienė
S. Yla
J. Jakštas
F. Jucevičius
M. Katiliškis
V. Kavaliūnas
G. Kijauskas, S. J.
V. Kleiza
A. Kleizienė
J. Kojelis
J. Konaukaitė
R. Krasauskas
B. Kristanavičius, S. J.
B. Krokys
A. Kurauskas
A. Liaugminas
A. Liuima, S. J.
A. Liulevičius
P. Maldeikis
B. Markaitis, S. J.

PLATAUS SUSIDOMĖJIMO susilaukė dr. A. Liaugmino „Kiek uošviai kalti, kad jaunavedžiai nesugyvena“ (kovo nr. 99 psl.). Moterys (G. Ivaškienė — 237,277 psl., B. Mažekienė — 309 psl., S. Palubinskienė — 370 psl. ir šiame numeryje) rodo daug gyvumo, svarstydamos savo vaidmenį moderniam pasauli. Kita plačiai gvildinama tema — lietuviybės ugdymas šeimoj (dr. J. Pikūnas — 134, 348 psl. ir J. Miškinis — 102 psl.). Tikimės, kad šiemetinis rašinio konkursas apie santykius tarp tėvų ir bręstančio jaunimo susilauks plataus susidomėjimo. Netolimoj ateity dr. V. Bieliauskas svarstys apie keturiasdešimtuosius metus peržengusiųjų vedybinį gyvenimą. Bus rašoma ir apie vyrus bei jų vaidmenį, senstančiuosius bei jų padėtį visuomenėj, apie krikščioniškų šeimų sąjūdį ir kt. Laukiame tėvų ir auklėtojų pasisakant 1964 m. gruodžio numerį iškelta vaikams duodamų pinigų tema.

Lietuviškieji reikalai taip pat nepamirštami. Be jau minėtų rašinių apie lietuviybės ugdymą šeimoj, dėmesio vertas buvo A. Skirmuntaitės straipsnis „Jaunoji karta ir lietuviškumas“ (186 psl.), deja, lig šiol iš paties jaunimo nesulaukęs jokio atgarsio spaudoj. „Akiračius plečiant“ skyriuje buvo pareikštos nuomonės ir pageidavimai išeivijos spaudai; toji galimybė pasisakyti ir toliau pasilieka atvira.

Apgailestaujame, kad ne kiekviename numeryje pasirodė jaunimui skirtas rašinys. Redakcijos narys tėv. G. Kijauskas, S. J., šių metų pirmam pusmety pradėjęs pokalbį su jaunaisiais, ant ram nuolatos keliavo, vesdamas pokalbį ne raštu, bet žodžiu. Tikimės, kad toji patirtis šiemet atsispindės ir šiuose žurnalo puslapiuose. Pageidaujame, kad patys jaunieji gyvai atsilieptų į mūsų kvietimą pasvarstyti apie savo santykius su tėvais ir gausiai dalyvautų jiems skelbiamame konkurse.

„Gairėse ateičiai“ esame pasakę, kad „Laiškai Lietuviams“ yra skiriami „plačiai skaitytojų publikai — įvairaus amžiaus, skirtingų profesijų, vyresniųjų ir jaunesniųjų, profesionalų ir studentų, inteligentų ir šiaip dirbančiųjų“. Skaitytojai yra išreiškę pasitenkinimą, kad mūsų žurnalas yra tikrai įvairus. Be įprastinių šeimos, jaunimo, filmų, knygų ir kitų skyrių laikas nuo laiko pasitaiko viena kita literatūrinio žodžio prošvaistė ar kurio dailininko pristatymas. Šiemet medžiaga įvairavo nuo Mokslo Akad. paskaitų ištraukų iki keturiolikmečių mergaičių pasisakymų apie kun. St. Ylos knygą „Moderni mergaitė“.

1964-1965

Per šešiolika metų "Laiškuose Lietuviams" jau buvo daug pasakyta. Stengiamės nepasikartoti, kad būtume tikrai įdomūs ir naudingi skaitytojams. Dėl to spausdinimui dabar atrenkame rašinius su specifiskom, apibrėžtom temom, kurios tuo pačiu nuodugniau svarstomos. Tai nereiškia, kad nebetalpinsime pasaulėžiūrinių straipsnių. Neužtenka kalbėti apie faktus ir priemones; prasmė turi savo kilnią vietą žmogaus gyvenime — o gilesnės minties šiandien trūksta be susikaupimo neramiai nežinia kur skubančiam pasauliui. Judriam ir neramiam gyvenimui keliant visą eilę pasaulėžiūrinių, religinių, visuomeninių bei moralinių klausimų, pastebime tikėjimo aktualijų bei klausimų - atsakymų skyrių reikala. Ateityje dėsime pastangas juos įvesti.

Matydami katalikų Bažnyčios Visuotinio Suvažiavimo ir atsinaujinimo sąjūdžio svarbą, laikome šio žurnalo ypatingu uždaviniu informuoti lietuvišką visuomenę apie to Susirinkimo eigą ir nutarimus bei skleisti atsinaujinimo dvasią. Kaip ligi šiol, taip ir ateity plėsimės krikščioniško sąmoningumo, pasauliečių veiklos, liturginės reformos, krikščionių vienybės ir gyvenimo idėjas.

"Gairėse ateičiai" minėjome: "Gyvenimas yra komplikotas. Viena galva savo žvilgsniu mato tik vieną pusę. Kelios galvos keliais žvilgsniais apima plačiau. Nė vienas straipsnis nėra pasakutinis žodis. Keli pasisakymai diskusijose ar simpoziume paličia daugiau: vienas gali klausti, antras — atsakyti, trečias pataisyti ar pridėti. Ir po to kalba dar nebus baigta... Šis žurnalas siekia ne mokyti, bet padėti patiems skaitytojams brandinti savo sprendimus, pasaulėžiūrą ir pati gyvenimą". Į tai atsiliepdami, 1964 m. žurnalo puslapiuose savo mintis atskleidė 60 asmenų (tas skaičius viršytų 100, jei priskaitytume konkurso dalyvių bei skaitytojų trumpesnius pasisakymus). Dėkojame visiems. Tikimės ir laukiame, kad šįmet visi dar gyviau reaguos į žurnale iškeliamas mintis, klausimus bei svarstymus.

Visi pripažįsta, kad trijų dolerių prenumerata tokiam žurnalui per maža. Žurnalas leidėjams — Tėvams Jėzuitams ne tik neduoda pelno, bet ir progą pasitarnauti visuomenei, apmokant dalį leidimo išlaidų. Esame dėkingi skaitytojams, kurie, supratę lietuviškos spaudos leidimo sunkumus, prie savo prenumeratos prideda auką.

Redaktorius

B. Mažeikienė
J. Miškinis
A. Musteikis
J. Navickas
R. Pakeltytė
S. Palubinskienė
T. Pautieniūtė
J. Pikūnas
G. Procuta
V. Ramojus
P. Razminas
P. Rėklaitis
A. Rūta
A. Skirmuntaitė
Z. Stirbytė
A. Sužiedėlis
S. Sužiedėlis
A. Trimakas
K. Trimakas, S. J.
A. Vaičiulaitis
J. Venckus, S. J.

(viešai nežinomais
slapyvardžiais
pasirašiusieji
čia neminimi)

Dailės darbai

A. Kurauskas
Ž. Mikšys
Z. Sodeikienė
St. Šimaitis

Fotografijos

S. Dabkus
A. Gulbinskas
A. Kezys, S. J.

GYVENIMUI TEKANT

■ PILNIAU IR SUDĖTINGIAU

Visuotiniam Susirinkime popiežius skatino vyskopus priimti schemą apie misijas; vyskupai nubalsavo paruošti kitą, konkretesnę. Dauguma Bažnyčios Tėvu pasisakė prieš Marijos titulavimą Bažnyčios Motina (t. y. ne prieš Mariją, kaip Bažnyčios Motiną, bet prieš šio titulo įvedimą); popiežius, baigiantis tai sesijai, iškilmingai paskelbė Mariją Bažnyčios Motina. Pagaliau popiežius neišklausė daugumos vyskupų prašymo įsiterpti ir leisti balsuoti už religijos laisvės dokumentą: balsavimas buvo atidėtas.

Šie kontrastiniai faktai nerodo, kad Bažnyčios vadovybė nebesusigauja, bet kad ji pilnėja. O kas pilnėja, darosi sudėtingiau. Pereinamasis laikotarpis visada iššaukia įtampą tol, kol atskiri faktoriai atranda savo vietą. Iki šiol Bažnyčios vadovavimas priklausė tik popiežiui: Visuotiniai Bažnyčios vyskupų Susirinkimai buvo reti ir atsitikti-

niai. Dabar ką tik vyskupai priėmė ir popiežius patvirtino vyskupų kolegiskumą, t. y. jų, kaip apaštalų įpėdinių, galią valdyti Bažnyčią su popiežiumi. Šis valdymo būdas — principe pripažintas, bet dar turi atrasti konkrečią formą.

Praėję šimtmečiai ir dabartis rodo, kad visos Bažnyčios vadovavimui yra reikalingas visuotinis žvilgsnis ir tarptautinė patirtis. Tą žvilgsnį ir patirtį vyskupai atsinešė į Bažnyčios Suvažiavimą. Reikia tikėtis, kad, paskelbus kolegiskumą, jais bus nuolat naudojamosi visos Bažnyčios labui.

■ PROTESTAS PRIEŠ PROTESTUS

Kai kada skaitome spaudoj, kad praeiviai neskuba į pagalbą plėšikų užpultiems, ar net nepašaukia telefonu policijos.

Taip atsitinka JAV miestuose. Visgi pasaulinė politikos arenoje kartais pasitaiko dar blogiau. Čia ne tik nestovima vietoj, kai reikia nekaltai užpultus gelbėti, bet net protestuojama, kai kiti gelbsti.

Rytų Kongo komunistų remiami puslaukiniai sukilėliai išliejo savo neapykantą, suiminėdami, žiauriai kankindami ir žudydami baltuosius, jų tarpe misijonierius, kunigus ir vienuoles. Matant, kad derybomis nieko neatsiekama, o barbariškai darbai plinta, amerikiečių lėktuvais buvo pasiųsti belgų parašutininkai. Bent dalis dar likusių gyvų belaisvių buvo išgelbėta.

Prieš šią gelbėjimo operaciją pasigirdus protesto balsams (pvz. Etiopijos imperatorius ją pavadino "tarptautiniu banditizmu" po "kilnaus humaniškumo skraiste"), pasipiktiname pačiais protestuojančiais ir jų piktu tikrovės iškreipimu: komunistais — dėl jų partiškumo, indonezais — dėl jų supernacizmo, ir kai kuriais afrikiečiais — dėl jų superrasizmo.

■ BURRA GURU

Bombėjų vieno milijono indų sutiktas ir "burra guru" (didžiu šventuoju) vadinas popiežius Paulius VI jiems paliko ne tik įspūdį, bet ir nemažą pinigų sumą skurdui ir badiui sumažinti.

Iš Bombėjaus popiežius išsivežė ne tik indų simpatiją, bet ir aiškesnį jų skurdo supratimą. Dar būdamas ten, jis visam pasauliui pareiškė norą, "kad tautos sustabdytų apsiginklavimo lenktynes ir vietoj to pašvęstų savo išteklius ir pajėgas broliškai padėti besikuriančioms tautoms" ir "kad atiduotų bent dalį savo ginklams išleidžiamų pinigų pašalinti maisto, drabužių, pastogės ir mediciniškos globos nepriteklių".

■ ATIDĖTI NE TAIP BLOGA

John C. Murray, S. J., daugiausiai prie religijos laisvės deklaracijos teksto paruošimo prisidėjęs amerikietis teologas, pasisakydamas apie to teksto balsavimo nukėlimą į sekančią sesiją, pareiškė: "Aš esu linkęs manyti, kad tas sprendimas buvo išmincingas". Jis tikisi, kad po ilgesnio ir brandesnio apsvaistymo atsiras dar daugiau tą deklaraciją remiančiųjų.

■ PAMINĖTINAS TRAGIŠKAS FAKTAS

Vatikano Suvažiavime svarstant religijos laisvės deklaraciją, Austrijos kardinolas Koenig iškėlė reikalą joje paminėti "tragišką faktą, jog milijonai neturi religijos laisvės", nes ateistiniu religijos persekiojimu nusikalstama prieš žmogaus vertę ir prieš 1948 m. Jungtinių Tautų paskelbtą Žmogaus Teisių deklaraciją (iš kalbos suprasta, kad čia minimas religijos persekiojimas komunistiniuose kraštuose).

■ INFORMACIJA APIE LIETUVĄ

Bažnyčios Visuotinio Susirinkimo trečiojoje sesijoje dalyvavusiems vyskupams buvo išdalintas vysk. V. Brizgio laiškas su prel. V. Mincevičiaus paruoštu pranešimu apie Bažnyčios ir religijos persekiojimus komunistų okupuotoje Lietuvoje.

■ ARABAI LIEKA ARABAIS

Visuotinis Bažnyčios Susirinkimas nubalsavo priimti santykių su nekrikščionimis dokumentą, kuriame patvirtinama, kad žydų tauta, kaipo tokia, nėra kalta Kristaus nužudymu. Nors jau daugel kartų buvo vie-

šai aiškinama, kad tas skelbimas yra ne politinis, bet religinis (ir tai pripažino pats arabų Jordano ministeris pirmininkas Bahjat Talhouni), tas neįtikina arabų, nenorinčių nieko gero girdėti apie žydus (žr. "L. L." 1964, rugsėjis, 254 p. "Nors ne politika").

Iškreiptai interpretuodama, arabų spauda puolė Bažnyčią, popiežių ir Susirinkimą, o katalikų paaiškinimai nebuvo leidžiami spausdinti. Dauguma arabų krikščionių yra taip pat prieš tokį žydų "išteisinimą".

■ UŽ PASITIKĖJIMĄ ŽODŽIU

Dr. R. Šilbajoriui paskaitoj dėkojant Šekspyriui už "jo pasitikėjimą žodžiu", o aktoriams Martinaitytei ir Kelečiui inscenizuojant jo tragedijų ištraukas, pernai gruodžio 12 d. Čikagos lietuvių visuomenė prasmingai paminėjo šio pasaulinio masto rašytojo jubiliejinius metus. Šiais žodžius visai nevertinančiais laikais džiugu buvo išgirsti prelegentą tariant: "Kalba — dieviška žmogaus savybė".

■ TIK PENKIS ..

Mums atkreipus dėmesį į plintantį jaunių išlaidumą ("L. L.", 1964, gruodis, 386 psl.), į akis krito pastaba, kad Anglijos populiarioji aštuoniolikmetė filmų artistė Hayley Mills savo išlaidoms gauna tik 5 dolerius į savaitę (maždaug tiek, kiek vidurkiu gauna paauglis JAV), nors banke jos vardu yra užrašytas gal bent milijonas dolerių. Tėvai yra nusistatę, kad ji galės tais pinigais naudotis tik tada, kai ji sulauks 25 metų.

■ DŽIAUGSMAS NEWHAVENO TĖVAMS

Kai kuriems Newhaveno tėvams šios Kalėdos atnešė staigmeną. Švenčių proga jie sulaukė "Laiškus Lietuviams", kuriuos jiems savo santaupomis užprenumeravo lituanistinę mokyklą lankantieji jų vaikai.

Pasėta sėkla savu laiku pradžiugina ją pasėjusi. Pasiuntę į lituanistinę mokyklą savo vaikus, šie tėvai gali pasidžiaugti jų lietuvišku atsidėkojimu, įkvėptu jų mokytojų.

*Apie Visuotinio Bažnyčios
Susirinkimo trečiąją tarpsnį.*

GILĖJANTIS ŽVILGSNIS Į BAŽNYČIĄ

DR. ARŪNAS LIULEVIČIUS

Trečiasis Bažnyčios Susirinkimo tarpsnis jau pasibaigė. Priimti ir paskelbti trys dokumentai: konstitucija apie Bažnyčią bei dvi deklaracijos: viena apie ekumenizmą — santykius su kitais krikščionimis ir kita apie Rytų Bažnyčias. Žvelgsime į trečiąją sesiją, savęs klausdami, kuo ji prisidėjo prie Bažnyčios atsinaujinimo.

TARP SESIJŲ

Antroji Susirinkimo sesija baigėsi prieš Kalėdas 1963 m. klausuku, nes buvo atidėtas balsavimas apie santykių su žydais bei religijos laisvės deklaracijas. Priimta liturgijos konstitucija, kuria Mišiose įvedama gimtoji kalba. Tuo pat popiežius paskiria komisiją rūpintis liturgine reforma Bažnyčioje. Europoje ir Kanadoje gimtoji kalba Mišiose vartojama nuo 1964 m. gavėnios pradžios, o JAV — nuo advento; dar kiti pakeitimai įsigalios 1965 m. gavėnios pradžioje. Tos komisijos darbas parodo, koku būdu bus įgyvendinami Susirinkimo nutarimai, t. y. kad jų vykdymas nebus paliekamas Romos kurijai, bet specialioms komisijoms.

Vasaros pradžioje išgirstame nemalonią žinią apie santykių su žydais deklaraciją. Atsižvelgiant į arabų kraštų katalikų nepasitenkinimą, krikščionių vienybės sekretariatui iš aukščiau nurodoma sušvelninti tą deklaraciją. Ankstyvesniam tekste buvo aiškiai pasakyta, kad žydai nekalti Dievo Sūnaus nužudymu; naujame gi tik sakoma, kad šių dienų žydų negalima kaltinti tuo nusikaltimu. Naujasis tekstas susilpninamas ir vietomis neatsižvelgiama į žydų religinį jautrumą.

Į gandus apie pakeistą tekstą atsiliepė St. Louis kardinolas Ritter, teigdamas, kad JAV hierarherija pasisakys už abiejų deklaracijų — žydų ir sąžinės laisvės — stipraus teksto priėmimą. Jo žodžiai buvo ženklas, kad iki šiol Susirinkime pasyvūs JAV vyskupai žada pasireikšti ateityje stipriau. Trečiosios sesijos buvo laukiama su rūpesčiu, nes buvo tikimasi lemiamo konservatyviųjų frakcijos susirėmimo su pažangia dauguma.

VYSKUPAI BAŽNYČIOJE

Rugsėjo 14 d. popiežius Paulius VI atidare sesiją Mišiom, kurias jis laikė kartu su

kitais 24 vyskupais, tuo pabrėždamas visų vyskupų solidarumą. Jo atidaromoji kalba tuo įdomi, kad joje matosi Pauliaus VI nuomonė apie Bažnyčios hierarchiją ir Susirinkimo tikslą. Hierarchija esanti tikinčiųjų bendruomenės motina. Bažnyčios regimojo pastato architektas. Bažnyčios valdžios centralizacija yra vienijančios ir hierarchinės dvasios Bažnyčioje apraiška. Šiame Susirinkime Bažnyčia žvelgia į save, stengdamasi suprasti, ko iš jos Kristus nori. Pagrindinis Susirinkimo darbas bus atbaigti Vatikano I Susirinkimo neišvystytą Bažnyčios doktriną, ypač išaiškinant vyskupų vietą Bažnyčioje. Popiežius išreiškia norą pagerbti vyskopus, iškelti jų teises, bet taip pat Bažnyčios valdžios centralizaciją aplink popiežių nelaikyti jų vaidmenį mažinančiu veiksmu. Popiežius kalboje primena, kad "jei mūsų apaštališka pareiga reikalaus iš mūsų uždėti suvaržymus, apibrėžti terminus, nurodyti veiklos būdus, reguliuoti vyskupų autoriteto išraišką, jūs suprantat, kad tai bus daroma visos Bažnyčios gėriui". Šie žodžiai išaiškina daug dalykų, kurie vyko sesijos gale.

Apie vyskupų kolegiskumą Susirinkime daug kalbėta, tačiau jis ne tą patį kiekvienam reiškia. Vyskupui tai reiškia didesnę nepriklausomybę savo diecezijos valdyme, teologui — vyskupų bendradarbiavimą Bažnyčios valdyme, apaštališkos tradicijos tęsą, popiežiui — vyskupų pagerbimą, kuris neturės įtakos Bažnyčios valdyme. Susirinkimas reikšmingas tuo, kad kiekvienas jame dalyvaujantis yra priverstas savo nuomonę praplėsti ir tikslinti: vyskupai pamatė, kad atskiras vyskupas negalės būti princas savo diecezijoje — jis bus atsakingas nebe tik Romai, bet ir savo krašto vyskupų konferencijai. Popiežius rado, kad kolegiskumas nėra tik žodis — tai nauja vyskupų jungtis: Paulius VI dalyvavo tik vienoje Susirinkimo darbo dienoje — savo žodyje jis labai gyrė naujus pateiktus parėdymus apie misijas, siūlydamas juos priimti. Tačiau visai eilei vyskupų iškėlus tų potvarkiu nekonkrečumą, buvo nubalsuota pasiūsti juos atgal komisijai, kad būtų geriau apipavidalinti. Dar prieš kelis metus tai būtų gal interpretuojama kaip vyskupų sukilimas prieš popiežių;

šiandien žvelgiame į tai kur kas ramiau: popiežius buvo savo patarėjų nepilnai informuotas apie misijų klausimų redakcijos vertę.

Vyskupai itin stipriai Susirinkime pajunta, kas juos riša ir kas skiria. Susirinkimas nėra choras, giedantis giesmes tuo pačiu tonu: čia suvažiavo du tūkstančiai vyskupų, kietų, praktiškų vyrų, atsakingų administratorių. Juos visus tačiau riša jaunystėje išgyventas troškimas atiduoti save tarnavimui. Kalbėti jiems kur kas lengviau apie Bažnyčios tvarką, negu apie teologiją. Suvažiavimo idėjiniam turiniui daug padeda vyskupų ekspertai, kurie svarbesniais klausimais net savo vyskupui kalbą suredaguoja: juokiamasi, kad dažnai Susirinkime kalbas sako ekspertai savo vyskupų burnomis, o jų klausosi tik kiti ekspertai. Šie teologai yra Naujojo Testamento Bažnyčios pranašai — jų mintimis ir mes gyvename; be Congar, Rahner, Kueng, Murray, Haering, Schillebeeckx, Danielou, Chenu, Lubac, sunkiai būtų įsivaizduojamas ir šis Susirinkimas. Jei šioje sesijoje priimtoji konstitucija apie Bažnyčią yra taip sklandžiai ir elegantiškai parašyta, tai už tai dėkoti reikia šiems teologams.

GILĖJANTI BAŽNYČIOS SĄVOKA

Šiame svarbiame Susirinkimo nutarime Bažnyčia nauju būdu save pristato tikintiesiems ir pasauliui, nes ji yra žmogaus su Dievu susijungimo sakramentas ir visos žmonijos vienybės ženklas. Bažnyčia yra Dievo tauta, nes "Dievas pašventina ir išgelbsti žmones ne tik individualiai, bet ir susirišusius tarpusavyje". Visi pasaulio žmonės yra kviečiami būti šios Dievo tautos nariais.

Trečiasis konstitucijos skyrius aiškina Bažnyčios hierarchinę sudėtį. "Dievo tautai penėti ir auginti Viešpats Kristus savo Bažnyčioje įsteigė įvairių tarnybų, kurios skirtos viso kūno gerovei. Nes kunigai, kuriems duota šventoji galia, tarnauja savo broliams". Kristus pasirinko sau dvyliką apaštalių ir juos išsiuntė į pasaulį skelbti žinią apie Dievo karalystę, ir sujungė šiuos dvyliką į pastovią grupę — kolegiją, paskirdamas Petrą galva. Tokiu pat būdu apaštalių

įpėdiniai vyskupai sudaro kolegiją su Petro įpėdiniu — popiežium. Tekste tačiau aiškiai pabrėžiama, kad vyskupų kolegija neturi jokio autoriteto, jei jį neįskaitytume jos galva — popiežius. "Popiežiaus primato galia ant visų — vyskupų ir tikinčiųjų — pasilieka pilna ir nepaliesta".

Skyriuje, kuris skirtas pasauliečiams, pabrėžiama, kad Kristuje ir Bažnyčioje nėra nelygybės dėl rasės ar tautos, lyties ar vietos visuomenėje. Labai įdomus skyrius apie piligrimų Bažnyčios kelią į Dievą, kuris atnaujins visą pasaulį. Atskiras skyrius duotas Marijos vietai Bažnyčioje. Marija pristatoma kaip Bažnyčios atvaizdas tikėjimu, meile ir tobulu susijungimu su Kristumi. Nors Marija vadinama Užtarėja ir Tarpininkas, primenama, kad yra tik vienas Tarpininkas, Kristus. Pamaldumas Marijai turi vesti prie Kristaus.

Susirinkimo diskusijose buvo keliais atvejais kelta, kad Bažnyčia yra ypač skirta neturtingiesiems, kad jos išoriniai prabangos ženklai tik aptemdo jos paskirtį. Pats popiežius sesijos metu ant altoriaus paaukojo savo tiarą pasaulio beturčiams (ji vėliau buvo kardinolo Spellman atvežta į JAV, kur bus vežama per miestus renkant aukas). Yra gandų, kad popiežius tikėjosi, kad ant altoriaus prie tiaros vyskupai padės savo auksinius krūtinės kryžius — šie, tačiau, teisinasi, kad niekas jiems tokios minties neminėjęs.

KRIKŠČIONIŲ VIENYBĖ

Įvairūs užsilikę išoriniai papročiai neretai atstumia protestantus nuo katalikų Bažnyčios. Šis Susirinkimas rūpinasi, kad kelias į krikščionių vienybę būtų padarytas kuo lengvesnis. Tam tikslui išleista deklaracija apie ekumenizmą — krikščionių vienybės sąjūdį. Katalikai šiame sąjūdyje dalyvauja palyginus neseniai, tačiau per penkis metus padaryta milžiniška pažanga, nes "Susirinkimas ragina visus katalikus tikinčiuosius pamatyti laiko ženklus ir užimti aktyvią ir sąmoningą rolę ekumenizmo darbe".

Tikintieji raginami ne tik stengtis suprasti atsiskyrusiųjų brolių tikėjimą, bet taip pat ir kartu melstis: "per ekumeninius suėjimus

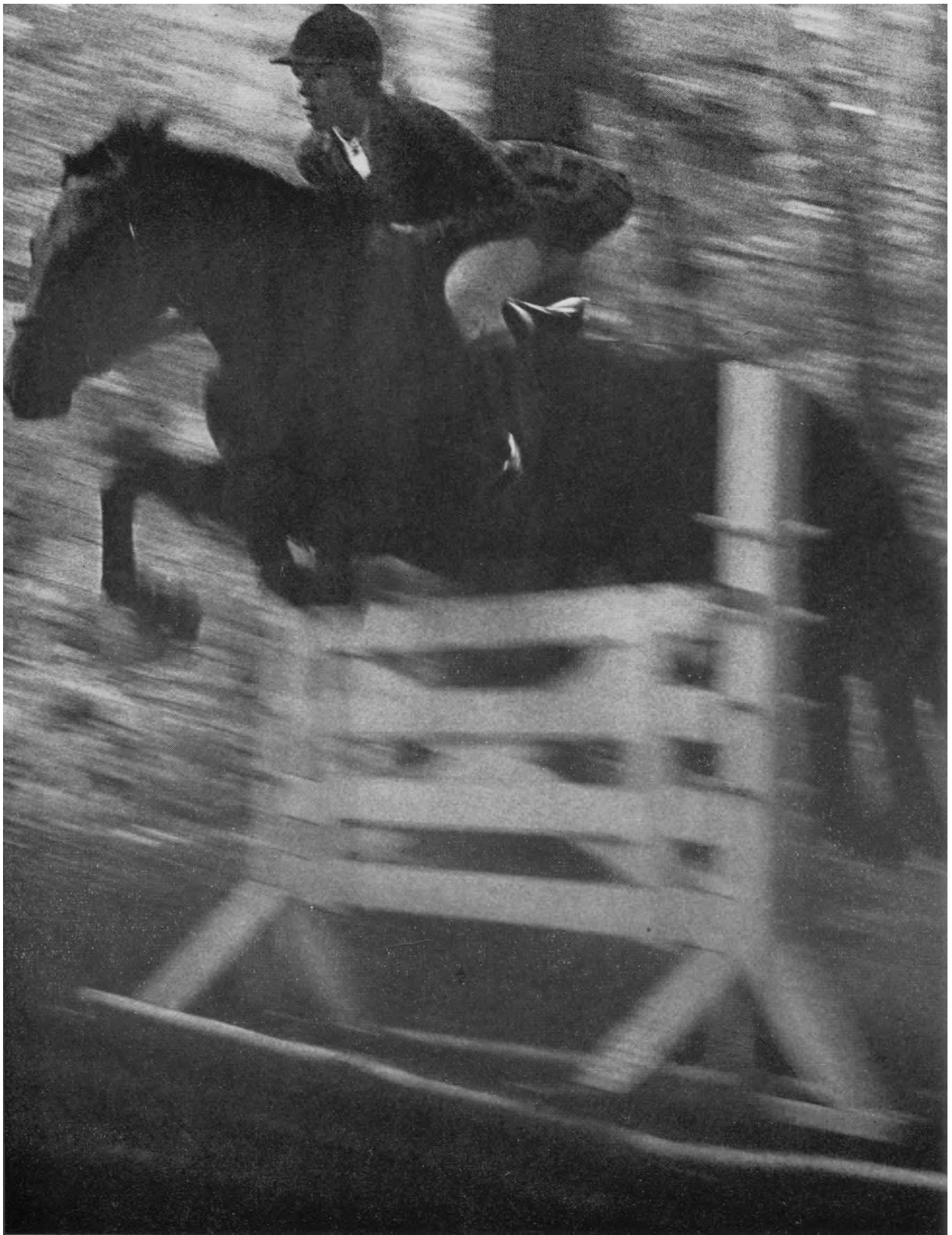
yra leidžiama, net pageidaujama, kad katalikai jungtųsi maldon kartu su atsiskyrusiais broliais". Seminarijose teologija bus dėstoma ne polemiskai, bet tokiu būdu, kad būtų galima geriau suprasti kitų krikščionių nusistatymus.

Ekumenizmo schema buvo diskutuota jau antrojoje Susirinkimo sesijoje. Iš pirmojo svarstymų plano išjungtos dvi deklaracijos: santykių su nekrikščionimis ir religinės laisvės. Šioms deklaracijoms svarstyti antrojoje sesijoje pritrūko laiko, Trečiojoje sesijoje jomis ypatingai rūpinosi JAV hierarchija. Kardinolas Cushing, dviejose Susirinkimo sesijose tylėjęs, šioje kalbėjo net du kartus. Abu kartu dalyviai jam smarkiai plojo, nors to Susirinkimo taisyklės neleisdžia. Abi deklaracijos turėjo būti svarstomos šioje sesijoje, tačiau konservatyvieji dėjo pastangas pavėlinti jų teksto spausdinimą, kad jos būtų atidėtos pačiam galui. Priešpaskutinę sesijos dieną, kai turėjo būti balsuojama religinės laisvės deklaracija, Susirinkimo pirminkų atstovas kardinolas Tisserant pranešė dalyviams, kad yra gautas vienos vyskupų grupės prašymas deklaracijos svarstymą atidėti, nes jie neturėjo laiko su jos tekstu susipažinti. Salėje kilo triukšmas. Amerikos vyskupai iki vakaro surinko tūkstantį vyskupų parašų peticijai, prašant popiežiaus leisti dėl teksto balsuoti sekančią dieną. Popiežius atsakė Susirinkimo pirminkų sprendimą keisti. Sekančią dieną buvo leista balsuoti už deklaraciją apie santykius su nekrikščionimis. Deklaracijos tekstas priimtas milžiniška balsų dauguma. Šioje deklaracijoje teigiama, kad žydai kaip tauta negali būti kaltinama už Dievo Sū-

Ši numerį iliustruojame daug lietuvių išeivų periodinėje spaudoje besireiškiančio fotografo Vytauto Maželio nuotraukomis: Daina ir jos ponis (9 psl.), Op! (10 psl.), Šventadieni Washingtono Aikštėje Niu-jorke (18 psl.), Senis (27 psl.), Vandens senis (28 psl.) ir Prieš vestuves (30 psl.).

Daina ir jos ponis (nuotrauka Vyt. Maželio)

Op! (nuotrauka Vyt. Maželio)

naus nukryžiavimą. Deklaracijos teksto atstatymą į stipresnę redakciją reikia skaityti JAV hierarchijos ir kardinolo Bea nuopelnu.

BAŽNYČIA PASAULYJE

Paskutinėm sesijos savaitėm pradėtos diskusijos apie Bažnyčią moderniajame pasaulyje. Šioji schema daugelio yra vadinama Susirinkimo "pažadėtoji šalis", nes čia kalbama apie klausimus, kurių sprendimu visas pasaulis susirūpinęs: badas, žmonijos augimas, atominis karas, mokslo santykiai su religija. Neturto problemą pasaulyje pristatė amerikietis pasaulietis James Norris, parodydamas, kad pasaulis yra netekęs lygsvaros, nes Šiaurės Atlanto valstybėse gyvenantieji 16% pasaulio gyventojai turi 70% viso pasaulio turto: tai primena laikus prieš pat Prancūzų Revoliuciją.

Diskusijos apie prieauglio apribojimą buvo pačios gyviausios. Dar prieš pradedant diskusijas, Susirinkimo moderatorius kardinolas Agagianian perspėjo, kad popiežius yra sau rezervavęs sprendimą apie naujų vaisingumo kontrolės vaistų naudojimo moralumą ir kad šiais klausimais nebūtų keliamos diskusijos. Konservatyvus

Visiems pasauliečiams tenka
kilni pareiga plėsti
Dievo išganymo planą
visiems žmonėms
kiekvienoje epochoje
ir kiekvienoje šalyje.

Iš Konstitucijos apie Bažnyčią

kardinolas Ruffini citavo schemos tekstus, kurie jam nepatiko: pavyzdžiui, kur pora yra raginama periodiškai padaryti sprendimą per maldą ir bendras pastangas apie norimą vaikų skaičių, "turėdami mintyje pedagogines ir ekonomines sąlygas, savo dvasios ir kūno sveikatą, bei šalia savo pačių šeimos ir Bažnyčios gėrio taip pat ir bendruomenės gėrį". Tekstas toliau sakęs, kad "paskutinis žodis dėl vaikų skaičiaus pasilieka vedusiųjų sprendime". Kardinolas Ruffini tai skaito sunkiai priimama doktrina, kuri "yra tamsi ir pilna neaiškumų".

Spalio 29 diena buvo istorinė, nes tą dieną vedybinės moralės klausimais kalbėjo kardinolas Leger, kardinolas Suenens ir patriarchas Maximos IV Saigh. Visi trys pabrėžė reikalą naujo žvilgsnio į vedybinę meilę, nes neužtenka užmiršti kalbas apie pirminį ir antrinį vedybų tikslą; reikia teigti, kad vyro ir moters jungtis yra ir jų pačių meilės ugdymui. Patriarchas Maximos Saigh klausė, ar kai kurios doktrinos nėra nevedusiųjų mentaliteto išdavos. Kardinolas Suenens kalbėjo: "Gerbiemieji Tėvai, mes neturim teisės tylėti. Nebijokime studijuoti šį klausimą, nes mūsų sielų, mūsų šeimų ir net mūsų pasaulio išgelbėjimas nuo to priklauso".

KAS TOLIAU?

Susirinkimas nesibaigia šia sesija. Sekanti sesija prasidės 1965 m., IX. 14 d. Dabartinės sesijos priimtieji nutarimai yra didelės svarbos, nes juose atsispindi gilėjanti pažiūra į Bažnyčią. Ketvirtojo sesijos bus bandoma apipavidalinti vyskupų kolegiskumą Bažnyčios valdyme. Kalbama, kad bus įsteigtas pastovus vyskupų senatas, kuris talkins popiežiui kasdieniniam Bažnyčios valdyme. Tas reikštų ir Romos kurijos reformą, tačiau dar neaišku, kokių būdu šioji reforma bus vykdoma. Popiežius užtikrino, kad ketvirtojo sesijos bus priimta religinės laisvės deklaracija — ji yra būtina nuoširdiems santykiams su protestantais.

Konservatyviųjų ir pažangiųjų nuomonių skirtumai tęsis ir gal net paastrės. Šiam konflikte vis dar neaiški popiežiaus rolė — šiuo metu kai kas jį vadina Hamletu, tačiau iš kai kurių jo veiksmų atrodo, kad jis veikia su dideliu planu. Atrodo, kad popiežius švelnina reformas, kad jos nebūtų tokios baisios konservatyviesiems. Toks jo elgesys, aišku, neretai kelia nusiminimą tiems, kurie ištroškę laukia reformų. Savaiame suprantama, tiek vyskupams, tiek popiežiui, tiek ir mums patiems, Bažnyčios atsinaujinimas kartais pareikalauja daugiau, negu mes esame pasiruošę duoti.

PASAULIEČIŲ VEIKLA ŠEIMOJE, PARAPIJOJE IR LABDAROJE

VACLOVAS KLEIZA

*Mintys, pateiktos A. L. Katalikų
Federacijos Tarybos Suvažiavimui
1964. XI. 14 Čikagoje*

Kažkas yra pasakęs, jog šiandieninis pasaulis primena "Time" arba "Newsweek" žurnalus. Viskas yra suskirstyta į paskirus skyrelius: religija, politika, mokslas, menas, sportas ir t. t. Juos jungia tik tai, kad kiekvienas iš jų yra žmogiško pasireišimo liudytojas. Bet vienas skyrius su kitu beveik nieko bendro neturi. Religija išjungiamą iš politikos, meno, sporto ir kitų gyvenimo sričių. Ji paliekama tik dvasiškiams ir uždaroma tarp bažnyčios sienų. Krikščionybė yra tremiama iš gyvenimo.

"Daugeliui krikščionybė yra tapusi lyg apdraudimo įstaiga nuo nelaimingos amžinybės," sako tėv. J. Kubilius, S. J., "o jos praktikavimas — įmokėjimas neišvengiamo mokesčio... Mes užmirštame, kad pats Dievas yra pasiekiamas tik per šios žemės sutvėrimus".

Kristus, gyvendamas žemėje, turėjo dvylika apaštalų. Šiandien jis turi jų milijonus, nes ir tu, ir aš esame apaštalai. Per šventą krikštą tapome Kristaus Bažnyčios nariais. Mes Bažnyčiai nepriklausome,

liečio tikroji ir pagrindinė misija yra būti ryšiu tarp Bažnyčios ir pasaulio, jungiant šias dvi bendruomenes vienu. Pasauliečiai yra pilnateisiai abiejų bendruomenių nariai. Per juos Kristaus mokslas taps pasaulio dalimi. Todėl pasauliečių uždavinys ir yra sudaryti sąlygas Kristui gyventi pasaulyje. Jie privalo Jį nešti į šeimą, į mokyklą, į ekonominę ir politinę gyvenimą, į savo pasilinksminimus ir pramogas".

Kokia apaštalavimo plotmė ir gairės mūsų aplinkoje? Ji plati, kaip ir mūsų gyvenimas. Todėl žvelgsime tik į tris sritis: šeimą, parapiją ir karitatyvinę — labdaros veiklą.

ŠEIMA

Tai pagrindinė mūsų bendruomenės ląstelė. Joje išauga šventieji ir nusikaltėliai. XX-tojo amžiaus tėkmėje šeima išgyvena krizę. Persiorientuojama iš šeimos plačiąja prasme (senelius, tėvus, vaikus, brolius, seseris) į artimąją šeimą (tėvus ir vaikus). Šis perversmas sukuria savitas problemas ir atveria duris naujam

IŠ M Ū S Ų L Ū P Ų

Padėti artimui? Aš padedu, o jei kam reikia pagalbos, tesikreipia į tuos, kurie daugiau turi. Tam yra valdžia. Aš dirbu ir vargstu, pats vos galą su galu suvedu. Pakankamai siuntinių Lietuvon išsiunčiau. Sakai, aplankyti ligonį? Pabandysiu, tik, kad to laiko vis nėra. Žinai, vakare būnu pavargęs, o savaitgaliais reikia atsigausti. Tiesa, ar būsi tame baliukyje šeštadienį?

Ar parapijai priklausau? Tu juokingas. Žinoma, kad priklausau. Kiekvieną sekmadienį nueinu į bažnyčią ir imetu pinigą. Ką? Užsiregistravęs parapijoje? Kam čia mokėti kunigams pinigus. Ir taip prisirenka. Tegul registruojasi tie, kurie neturi kur pinigų dėti.

Apie ką, negrus? Čia ne mūsų problema. Amerikiečiai juos susivežė, tegul dabar ir tvarkosi. Juodis vistiek liks juodžiu.

mes esame Bažnyčia. Gi Kristaus Bažnyčios misija ir yra apaštalavimas.

D. Thorman savo naujoje knygoje "The Emerging Layman" rašo: "Kataliko pasau-

apaštalavimo dvasios pasireiškimui.

1. Tėvai privalo būti pavyzdžiu savo vaikams. Bendra šeimos malda, dažnas ėjimas prie sakramentų, pagarba vie-

nų kitiems — tėvų vaikams, vaiku tėvams — yra būtina šeimos gyvenime. Šiandien dažnai to stokojame. Vaikas paliekamas aplinkai, o tėvai eina savais keliais. Mūsų ekonominė sistema nėra dėkinga ir palanki šeimos gyvenimui, tačiau turime stengtis sugrąžinti motiną šeimai. Ji yra būtina reikalinga namų židiniui. Vaiko asmenybė susiformuoja per pirmus penkis jo gyvenimo metus. Motina yra nepakeičiama šio brendimo dalininkė. Dažnai jos pasilikimas namuose pareikalaus finansinės aukos iš visų šeimos narių, bet ar ši auka nėra verta tos kainos?

Šalia to, labai dažnai pastebime artimesnių ryšių stoką tarp tėvų ir vaikų. Tėvai nesidomi, ką jų vaikas daro. Ar gi tėvams taip sunku karts nuo karto pabendrauti su savo vaiku jo organizacijose ar mokyklose? Iš kitos pusės, mūsų jaunimo organizacijos nesuteikia pakankamai progų tokiam artimesniam bendravimui.

2. Su pasikeitusiu šeimos pobūdžiu pasikeičia ir santykiai tarp jaunų šeimų ir tėvų. Čia reikia daug kantrybės, pagar-

na šeima. Reikia sudaryti sąlygas jai susitikti, pabendrauti, pasvarstyti problemas ir paieškoti būdų savo bei savo šeimos tobulėjimui. Čia geru pavyzdžiu gali būti Krikščioniškos Šeimos Sąjūdis (Christian Family Movement), kuris šiame krašte yra įleidęs gražiai šaknis.

4. Kalbant apie šeimas, tenka prisiminti ir mišrias šeimas. Jas turime ir jų bus ateityje. Nuo skaudžios tikrovės nepabėgsime. Ar esame ši klausimą ramiai ir rimtai svarstę? Ar gi turime su beveik kiekviena mišria šeima prarasti savai tautai žmogų? O gal galime laimėti naują asmenį, mums palankų ir naujingą? Ar mūsų dabartinis nusistatymas, išplaukęs iš ultrapatriotizmo, yra pateisinamas krikščioniškos moralės šviesoje? Gyvename ekumeninės epochos dvasioje. Ją galime pradėti ir praktikuoti.

PARAPIJA

Krikščioniškojo gyvenimo arenoje parapija vaidina vieną iš svarbiausių rolių. Ji privalo būti tuo atramos tašku, iš kurio katalikas išeina į pasau-

Tai gyva, bendra talka, jungiantį širdis ir rankas didžiajam darbui.

1. Kiekvienas katalikas aktyviai dalyvauja parapijos gyvenime. Neužtenka tik priklaustyti parapijai ir sekmadieniais nueiti į bažnyčią. Dvasiškija turi jausti, jog pasauliečiai yra gyva ir integrali parapijos dalis. Parapija ir jos reikalai pasauliečiui turi rūpėti tiek pat, kiek jie rūpi kunigams.

2. Išskyla ryšio bei komunikacijos tarp pasauliečių ir dvasiškių klausimas. Problema egzistuoja visur, ji nesiriboja vien tik lietuviškomis parapijomis. Reikia ieškoti gilesnio ir platesnio kelio šiam klausimui spręsti. Čia paminėsime tik kelis būdus.

Kiekvienoje parapijoje yra bažnytiniai komitetai, kuriuose pasauliečiai gyvai reiškiasi. Bet ar jų darbo paskirtis ribojasi tik pinigų surinkimu bei jų suskaičiavimu? Komitetai gali praplėsti savo veiklą, įtraukdami didesnę parapijiečių skaičių darban. O jis gali reikštis kontakto palaikymu su parapijos nariais, naujų parapijiečių verbavimu ir dides-

Jau man nusibodo tos nuolatinės peštynės. Lietuviai nieko kito ir nežino, kaip tik peštis. Jei galėtų, vienas kitą ir vandens šaukšte prigirdytų. Todėl dabar ir niekur neinu. Tegul pirma susitvarko, jei nori, kad aš ką nors daryčiau.

Ką? Mano vaikas kunigu? Kol aš gyvas, niekuomet.

Mūsų jaunimas tik girtuokliauja, ištvirkauja ir negerbia jokio autoriteto. Skaitei apie tą stovyklą, kur alaus bonkas maišais nešė?

Geriau, kad vaikas namie sėdėtų. Bent žinai tada, ką jis daro.

Mišrios šeimos yra tautai pražūtis. Kiekvienas, kurdamas tokią šeimą, papildo sunkią nuodėmę.

Kvaili tie, kurie visur dirba ir veikia. Pasirodyti nori. Išsirinkom valdybą ir tegul ji rūpinasi. Juk tam jie ir yra.

Palikite mane ramybėje. Aš tvarkau savo gyvenimą, o tu gyvenk, kaip nori. Ir be manęs viskas susitvarkys.

bos bei vieni kitų supratimo. O kiek mes šiandien apie tai rašome savoje spaudoje ar diskutuojame susibūrimuose?

3. Mūsų aplinkoje yra labai pamišta šeima, ypatingai jau-

lį testį Kristaus misijos. Parapija nėra tik bažnyčia ir jos kunigai. Ji yra daugiau. Tai grupė žmonių, dvasiškių ir pasauliečių, drauge siekiančių savo ir savo brolių išganymo.

niu padėjimu dvasiškiškai administraciniuose parapijos darbuose.

Dažnai mums kyla daug problemų ir klausimų, kuriems išsiaiškinti reikalinga

dvasiškiu pagalba. Vertėtų pagaltoti apie mažų grupių (10-15 žmonių) sudarymą, kurios reguliariai susitiktų su parapijos kunigais įvairiems klausimams aiškintis. Čia gali būti nagrinėjamas Šv. Raštas, Katalikų Akcijos uždaviniai, die- nos klausimai ir t.t. Maža gru- pė yra puiki platforma to- kioms problemoms nagrinėti. Čia kiekvienas jaustųsi lais- viau ir drąsiau reikėtų savas mintis.

Kiekvienas parapijos kuni- gas gali būti atsakingas už ry- šių palaikymą su tam tikra parapijos dalimi (sudaroma geografiniais ar kitais pagrin- dais). Jis lanko savo dalies šeimas, užmezga ryšį su jomis. Parapijiečiai pajautų arti- mesnį bendravimą su savo dvasiškiu ir tuo pačiu atsi- vertų platesnis akiratis dva- siškosios – pasauliečių dialogui.

3. J. E. vysk. V. Brizgys vie- name pranešime pareiškė, kad, jei šiandien būtų laisva Lietu- va, mums reikėtų bent 1000 naujų lietuvių kunigų. O iš kur mes juos paimsim? Pa- šaukimų klausimas yra labai ir labai aktualus. Buvusi pa- šaukimų savaitė Čikagoje bu- vo pirmas žingsnis šioje srity- je. Bet tą reikalą privalome kelti kiekviena proga.

Sąryšyje su šiuo klausimu, norisi iškelti dar vieną proble- mą. Tai mūsų jaunieji kunigai, baigę mokslus Romoje. Jie pa- sižadėjo apaštalauti laisvoje Lietuvoje, tačiau šiandien jų nepriimame į savas parapijas ir tremiame pas svetimuosius. Tokių pavyzdžių šiame krašte turime jau nevieną. Ar ALRK Federacijai nereikėtų šiuo rei- kalu susirūpinti?

4. Šis amžius pasižymi ypa- tingu žmonių judėjimu. Kelia- masi iš vienos vietos kiton, iš miesto bėgama į priemiesčius. Nuo to neatsilieiname ir mes. Paliekamos lietuviškos para-

pijos, kuriamasi naujose vie- tose. Lietuviškos parapijos miršta, naujomis jų nepakei- čiame. Kodėl lietuvių sukur- tos parapijos ir sudėtas turtas turi likti kitiems? O gal įma- noma senąsias parapijas pa- keisti naujomis? Žinome, jog bažnytinė hierarchija nėra pa- lanki tautinėms parapijoms. Tačiau kiek mes šį reikalą ju- diname? Tenka išgirsti, jog kai kuriose vyskupijose stei- giamos naujos tautinės para- pijos, prisitaikant prie vietos sąlygų. Ar neprivalome ir mes imtis iniciatyvos šiuo gyvybi- niu reikalu?

Bendrai paėmus, visoje mū- sų veikloje apverktinai trūks- ta konkretnam planavimui. Mes kalbame teoretinėje plotmėje, tačiau konkretūs uždaviniai ir darbai lieka užmirštyje. Susi- rūpiname tik tuomet, kai jau dažnai būna vėlu. O kodėl ne- būtų galima pramatyti kon- krečią sekančių trijų ar pen- kių metų veiklą? Neužsimo- kime daug, tačiau planuokime konkrečiai ir užplanuotus dar- bus atlikime. Stenkimės tru- putį ryškiau pramatyti ateitį. Pavyzdžiui, už trijų metų bus 50-ties metų sukaktis nuo Lie- tuvos Nepriklausomybės pa- skelbimo. Ar ne laikas jau da- bar tam ruošti ir išnaudoti tą progą savo tautos platesniam pristatymui pasauliui?

LABDAROS VEIKLA

Tremtis sukuria žmogų ir ne kartą sukuria nelogiškus reiškinius. Pasistatę lietuvių ir lietuvių aukščiausią vertybę, užmiršome patį žmogų. O jis tebegyvena ir trokšta savo būties pagerinimo. Kalbame apie krikščioniškąją neturtą, skelbiame artimo meilę, bet savo gyvenimu neįsčiuosime tą liudijame.

Karitatyvė veikla mūsų tarpe yra gerokai apleista ir

neorganizuota. BALFas atlie- ka puikų darbą, bet jis dau- giausiai skirtas užjūrio lietu- viams. Čia esančios labdaros organizacijos dažnai veikia partizaniškai ir nepasiekia vi- sų lietuvių. O ir šiame krašte gyvenantieji patenka vargan ir reikalauja globojančios ran- kos.

Nejaugi pas mus nėra ligo- nių, senelių, vargstančiųjų? Yra, tik mes jų nematome. Jie nesireklamuoja, bet pasislėpę savo vienuose kenčia. Į juos ir privalome atkreipti dėmesį, siekdami platesnio apaštalavi- mo darbo.

1. Neturtingųjų šalpa yra svarbi. Tam yra daug įvairių šio krašto įstaigų bei institu- cijų. Tačiau į jas reikia nu- kreipti reikalinguosius. Šiam tikslui vertėtų turėti asmenis prie parapijų komitetų arba prie mūsų organizacijų, kurie šituo rūpintųsi.

Panašiai yra ir su tomis si- tuacijomis, kurios iškyla iš dvasinio ar emocinio sukrėti- mo. Šeimoms patarimai ir pa- dėjimas spręsti išskylančius klausimus, vaikų emociniai konfliktai, psichinės proble- mos — tai sritys, reikalaujan- čios specialistų pagalbos. O gal įmanoma sudaryti lietuvių specialistų kadrus, kurie pa- dėtų savo broliams šiuose rei- kaluose?

2. Mes turime daug žmonių, kurie dėl ligos ar senatvės ne- gali pajudėti iš namų arba yra prirakinti prie ligoninės lovos. Jais irgi reikia rūpintis. Gali- ma sudaryti grupes asmenų, kurie reguliariai lankytų šiuos vienišus lietuvius. Vertėtų pasvarstyti ir apie mažų, kil- nojamų bibliotekų sudarymą, kurios suteiktų progos vieni- šas dienas prasmingiau pra- leisti. Tam tikromis progomis reikėtų sudaryti jiems sąly- gas dalyvauti parengimuose ir minėjimuose.

3. Trečioji karitatyvinės veiklos sritis liečia mūsų senesnę kartą. Ją turime ir ji didės. Kur nėra, būtų galima organizuoti auksinio amžiaus klubus prie parapijų. Čia senesnio amžiaus asmenys turėtų galimybės kartais nuo karto pabendrauti ir pasijusti tos didesnės katalikiškos visuomenės dalimi. Juk sunkiausia

vyresnio amžiaus žmonių problema yra vienatvė ir nerekalingumo jausmas. Kodėl parapijos bei organizacijos negali panaudoti jų talentų ir patirties konkrečioms savo darbams? Reikia jiems sudaryti sąlygas papiginti kainą užsi-prenumeruoti lietuvišką spaudą ir dalyvauti lietuviškuose parengimuose.

* * *

Išskėlėme tik kelias apaštala-vimo sritis. O jų yra daug. Organizacijos, mokykla, darbininkija, politinis gyvenimas — tai krikščioniško apaštala-vimo dirva.

Mūsų tautos mintytojas Vy-dūnas yra sakęs: „Eikime per gyvenimą ne kaip pragaišties šešėliai, bet kaip amžinybės simboliai“. Ar mūsų gyvenimas liudija tą amžinybę?

ALKOHOLIZMAS

VERTA VISADA padėti daug pastangų, kad tik būtų galima išgydyti bent vieną trečdalį alkoholizmo aukų. Alkoholizmas yra rimtas dalykas, žmonės sukausto jų produktyviausiuose metuose, sunaikina šeimų gyvenimą ir pagriebia daug nekaltų aukų. Jei jis tęsiasi pakankamai ilgai, pavergia visą žmogų...

Dr. Alfred Bochner

Proporcingai daugiausia alkoholikų yra Prancūzijoje (nekalbant apie Sovietų Rusiją, iš kurios neturime pakankamai žinių). Jungtinės Amerikos Valstybės stovi antroje vietoje. Jose yra 5 milijonai tikrų alkoholikų. Vien Čikagoje — 175,000.

Statistikos rodo, kad JAV-se trys iš keturių alkoholių yra tarp 35 ir 55 metų amžiaus. 3% klajoja pasimetę, o 97%

KĘSTUTIS BAGDONAS darbuojasi kaip profesijų patarėjas Čikagos Miesto Tuberkulozės Sanatorijoje, kurioje, jo apskaičiavimu, 54% plaučių džiova sergančiųjų yra alkoholikai.

gyvena panašiai kaip ir kiti, težinomi vien šeimai, giminėms ir gal kai kuriems pažįstamiems. Jų yra kiekvienoje profesijoje, rasėje, tautoje, kiekviename miesto kvartale.

Jų yra ir lietuvių tarpe.

Kartą viename pokalbyje buvo paminėta, kad tankiai Čikagos lietuvių apgyventoje Marquette Parko apylinkėje yra daugiau salūnų negu negrų kvartaluose. Nutariau patikrinti. 69-toje gatvėje trijų blokų nuotolyje, tarp Artesian ir Washtenaw, suskaičiau 13 užėigų; gi 71-oje gatvėje tame pačiame nuotolyje — 9. Palyginus su negrų apgyventu Cottage Grove, ant 63-ios gatvės ir tos sankryžos apy-

linkėse neatradau tokiam pat nuotolyje nė vienos vietos su tiek daug užėigų.

(Be abejo, tie skaičiai nerodo, kad lietuviai geria daugiau už negrus; nei tai reiškia, kad į tuos salūnus eina vien lietuviai, nei kad visi ten einantieji yra alkoholikai, arba kad visi ten nuėję pasigeria. Tačiau iškeltas faktas lieka faktu. Ir be to skaičiavimo matyti, kad ir lietuvių tarpe pasitaiko alkoholizmo atvejų. Tai verčia mus ta tema spaudoje rašyti. — Red.)

KAIP ATPAŽINTI?

Johns Hopkins Universiteto ligoninė sudarė klausimų są-

Įvairiais tyrinėjimais nustatyta, kad viena svarbiausių alkoholizman vedančių priežasčių yra tėvų įtakos iškrypimai arba stoka: pvz., sekant 109 alkoholikų vyrų praeitį, rasta, jog jų bent 91% buvo tėvų atstumti, arba per daug globjami, arba juos prarado dar prieš savo penkioliktuosius metus.

Dr. E. A. Stecker stačiai sako: "80% mano išstudijuotu aukų alkoholizmo priežastimi buvo "mamytės vaikelio" situacija jų vaikystėje".

Keturios charakteringos alkoholikų savybės: 1. egocentriškumas, 2. nesugebėjimas atsispirti išoriniams sunkumams, 3. perdidelis priklausomumas ir 4. (paradoksiškai) visagalybės jausmas. Daugeliui šios savybės yra kompensacijos mechanizmas vidiniam savo netinkamumo jausmui.

rašą, pagal kurį bandoma spręsti, ar asmuo yra alkoholikas ("Medical News", 1961. VII. 14; 15 psl.): Statomi sekantys klausimai:

1. Ar dėl gėrimo esi praleidęs bent kiek darbo laiko?
2. Ar gėrimas sugadina šeimos nuotaiką ir neigiamai į ją veikia?
3. Ar geri todėl, kad jautiesi nedrąsus kitų tarpe?
4. Ar gėrimu kenki savo geram vardui?
5. Ar kada po gėrimo esi patyręs nuosmukį?
6. Ar dėl gėrimo susidaro finansinių problemų?
7. Ar gėrimas tave smugdo ir patraukia prie žemesnio lygio asmenų, aplinkybių bei vietų?
8. Ar kada nors dėl gėrimo esi apleidęs pareigas šeimai?
9. Ar gėrimas nesumažino tavo norų ir pastangų ko nors atsiekti?
10. Ar jau mėgsti išgerti kiekvieną dieną tam tikru laiku?
11. Ar išgėrus tavo organizmas reikalauja išgerti vėl sekantį rytą?
12. Ar dėl gėrimo nemiegi naktį?
13. Ar dėl gėrimo nėra sumažėjęs tavo darbo našumas?
14. Ar gėrimas nepastato į pavojų tavo darbo ar biznio?
15. Ar geri dėl to, kad galėtumei pabėgti nuo rūpesčių ir problemų?
16. Ar geri vienas?
17. Ar kada nors dėl gėrimo nepraradai atminties?
18. Ar kada dėl gėrimo tave gydė daktaras?
19. Ar gėrei, kad daugiau savimi pasitikėtum?
20. Ar kada tave patalpino ligoninėn dėl per didelio gėrimo?

Žinoma, nepakanka atsakyti "taip" į vieną klausimą. Tik visa eilė tokių "taip" atsakymų sukelia įtarimą, o gal ir tiksliai nurodo asmenį sergant alkoholizmu.

MEDICINIŠKAS ŽVILGSNIS

Dr. James J. Smith tvirtina: "Per paskutinius penkis metus mūsų laboratorijos ir klinikinės studijos apie alkoholizmą

parodė, kad alkoholizmas yra ne kas kita, kaip metabolinė liga" ("Medical News", 1961, VII. 14; 10 psl.).

Tame pačiame straipsnyje dr. Roger J. Williams iš Texas Universiteto rašo, kad alkoholizmas yra įgimtas dalykas, nes žmogaus kūne "yra pareikalavimas atitinkamų maisto elementų,... kurių paprastas maistas pakankamai neduoda; ...atsiradus tokiame trūkumui, išsivysto noras gerti alkoholį... Bet jei asmuo įstengia patenkinti savo organizmą atitinkamu maistu (vitaminais, mineralais, enzimaais), tada liga neišsivysto..." ir todėl gali gyventi visai normalų gyvenimą.

Pagal dr. Harold Lovell, alkoholizmo priežastimi yra pakrikimas pituariinės liaukos; jai pakrikus, kūnas nebegauna pakankamo hormonų kiekio, ir dėl to metabolizmas susilpnėja. Dėl cukraus trūkumo išsivysto įtampa kūne ir susijaudinimai. Žmogus yra organizmo verčiamas arba gerti alkoholį, arba valgyti daug cukraus.

KAS YRA ALKOHOLIKAS

Be abejo, mediciniškas žvilgsnis atskleidžia tik vieną alkoholizmo pusę. Alkoholizmas yra liga. Tam palinkimą asmuo gal turi ir iš prigimties. Tačiau ir anksčiau cituoti specialistai sutinka, kad tam tikrų maisto elementų trūkumą galima pašalinti ne vien alkoholiu, bet ir kitkuo, pvz. cukrum. Tad kodėl vieni iš jų pasirenka alkoholį, o kiti ne?

Alkoholikas yra ligonis, tačiau ne vien fizinis. Prieš tapdamas chronišku alkoholiku, jis dažnai tampa ar bent turi palinkimą tapti psichiniu ligoniu. Dažnai emociniai nesubrendę asmuo alkoholyje ieško išeities iš savo gyvenimo naštų. Asmeniškų problemos

spaudžiamas ir nuo jos norėdamas pabėgti, gėrime randa bent laikiną užsimiršimą. Paprastai geriančiojo reikalai — pinigų, darbo, šeimos, draugų ir pažįstamų atžvilgiu — ne gerėja, bet blogėja. Palaipsniui jis ima gerti vis daugiau. Pripratęs organizmas ima reikalauti vis daugiau alkoholio. Taip jis tampa alkoholio vergu — alkoholiku.

Alkoholikas nepasitenkina vien nublankinti galvojimo detales, nes jis, nebeprisitaikydamas prie aplinkybių, sąmoningai ar nesąmoningai siekia visiškai atsiskirti nuo realybės. Tam tikslui alkoholis vartojamas kaip priemonė, nes jis kaip tik anestezuoja tas smegenų vietas, kurių pagalba vyksta protavimas ir sprendimai.

Kur iš tikrųjų prasideda žmogaus sistemos cheminis, biologinis, metabolinis, psichinis ar kultūrinis pakrikimas, verčias asmenį smarkiai gerti, nėra įmanoma griežtai apibrėžti ir apiboti. Daugeliu atveju yra daugiau nei viena chroniško alkoholizmo priežasčių. Vienas asmuo gali turėti cukraus trūkumą sistemoje, jautrius nervus ir labai nepalankias gyvenimo sąlygas. Kitas gal cukraus trūkumo neturi, bet turi jautrius nervus ir atsiduria sunkiose aplinkybėse. Tačiau tos pačios aplinkybės vieną gali užgrūdinti, o kitą palaužti. Tad ieškant priežasčių, tenka kiekvieną atvejį spręsti atskirai.

TRYŠ TARPSNIAI

Alkoholiko kelyje galima pastebėti tris tarpsnius: ankstyvesnį, vidurinį ir pažengusį.

1. Ankstyvesnis tarpsnis

Ankstyvesnlame tarpsnyje alkoholikas pažada negerti, bet pažadai lieka neįvykdyti.

Pats jaučia neramumą ir labai jaudinasi, kad taip daug geria. Tačiau jis jau išmoko tai užmaskuoti ir paslėpti nuo kitų.

Kitam, atkreipusiam dėmesį į jo gėrimą, atsako: “Ką tu niekus kalbi, aš tik išgėriau penkis, bet ne dešimt stiklų”; arba: “Vakar visi gerai nugėrėme; aš irgi neatsilikau, bent apie dešimt stiklų išgėriau” (bet iš tikrųjų jis išgėrė daugiau negu dvidešimt); arba vėl: “Aš tik truputį išgėriau, ir buvau linksmas, nes ir Juozą parvežiau namolei; o jis tai jau tikrai buvo girtas”.

Šiame tarpsnyje asmuo pradeda gerti daugiau negu jo draugai. Paima stikliuką “ant drąsos”, eidamas į susirinkimą, posėdį, balių, pas pažįstamus ir t. t. Vėliau pradeda kasdien gerti jau nustatytu laiku, pavyzdžiui, 5 val. 30 min. vakare. Nustato atitinkamą laiką išgėrimui prieš valgį. Vėliau atsiranda visokių progų išgerti dėl “drąsos”, “ūpo pakėlimo”, “geros nuotaikos”, “draugiškumo”, “širdingumo” ir t. t.

Toks asmuo ne visada jaučia pasigėrimo pasekmes. Jis ilgiau išsilaiko “blaivus” už neįpratęsį, kuriam greičiau negu jam kojos pasidaro guminės, nebesivarto liežuvis, nesiseka logiškai galvoti. Todėl jis ir parveža Juozą namolei ir juokiasi iš jo, kad “per daug išgėrė”.

Pasitaisymas

Šiame tarpsnyje yra dar daug galimybių pačiam atsi-kratyti alkoholio, ypač pradžioje. Reikia vengti progų, kur galima išgerti. Prižadėjus negerti, rimtai to pažado laikytis. Jei buvo geriama, norint pabėgti nuo asmeniškų problemų, reikia kreiptis pas psichologą ar psichiatrą, kad padėtų atidengti ir pašalinti

psichologines priežastis, pridusias prie gėrimo.

Pagelbsti ir buvusių, pasitaisiusių alkoholikų draugystė. Tokių dalis yra susibūrę į “Alcoholics Anonymous” organizaciją su tikslu viens kitam padėti. Jų būstinių yra kone kiekviename JAV-ių mieste. Jie geriausiai supranta į tą nelaimę patekusį ir todėl gali tinkamai padėti.

2. Vidurinis tarpsnis

Antrasis tarpsnis yra daug liūdnescnis. Alkoholikas jau gerokai nugeria, eidamas į koncertą, vaidinimą, kiną, pas draugus, pažįstamus, gimines. Jis ateina anksčiau į tokias vietas, kur gėrimų yra, kad galėtų kuo daugiau išgerti. Vengia tokių vietų, kur gėrimų nėra. Nugėrimas prieš valgį pasidaro įprotis, kaip ir pats valgis.

Vėliau jau net nebevalgo, nes jo apetitas visai sumažėja. Be alkoholio nebeapsieina. Butelis atsiranda jo stalčiuje ar kur nors kitur paslėptas namuose, dažnai net keliose vietose.

Dabar jis pasidaro girtas ne laiku: darbe, pobūvyje, baliuje, koncerte. Savaitgaliais skandinas alkoholyje; pirmadienius praleidžia ne darbe,

Po tyrinėjimu Yale Universitetas nurodė sekančias alkoholizmo aukų JAV-ėse padaugėjimo priežastis: 1. komplikuo-toj visuomenėj žymiai pakilo nervingas baiminimasis; 2. kompanijoj gėrimas tapo įprastu dalyku, surištu su turtingumu, užimama pozicija ir t. t.; 3. mažai besijungiančioj visuomenėj yra sunku sukurti patenkinamus tarpasmeninius ryšius; 4. yra tapę kur kas sunkiau kontroliuoti gėrimą.

Šventadienį Washingtono Aikštėje Niujorke (nuotrauka Vyt. Maželio)

bet užėjo. Rytmetinis "ant tuščių" nugėrimas pasidaro kasdienė būtinybė.

Nugėrimo metu jis yra labai jautrus ir karštas. Išsipagiriojimas tęsiasi ilgai, su sunkiais simptomais: kone visiškai fiziinių jėgų išsekimu, dideliu savimi pasipiktinimu, visiškai beviltiškumu. Jau kone kasdien rytą darosi bloga. Užsimiršti pasitaiko beveik kasdien; tankiai netenka sąmonės. Jis suvokia, kad jo problema skiriasi nuo kitų žmonių, ir tai jį dar labiau jaudina.

Profesionalinė pagalba

Antrą tarpsnį pasiekusio alkoholio organizmas yra stipriai pripratęs prie alkoholio ir jo reikalauja. Jo nervų sistema yra pažeista ir nepaprastai jautri. Paprastai jam turi būti suteikta profesionalinė daktaro, psichiatro, neurologo pagalba. Daugeliu atvejų jam tenka eiti į atitinkamą gydymosi instituciją.

3. Trečiasis tarpsnis

Trečiąjį periodą galime vadinti chroniško alkoholio tarpsniu. Simptomai yra visiškai aiškūs. "Alkoholikas dabar geria, kad gyventų, ir gyvena, kad gertų" (Marty Mann, "Primer on Alcoholism", 43 psl.). Jis dažnai nebežino, koks dienos laikas, kokia diena, bet jam tai ir nesvarbu, nes pasaulis jau baigia išsprukti iš jo rankų. Jis pats žino esąs alkoholiku ir jaučiasi visiškai bejėgis išsigelbėti. "Jis pasidaro viskam abejingas; gyvenimas su gėrimu yra pilnai priimtas kaip neišvengiamas..."

Atsiskyrimas aiškus... Jis ieško tik savo rūšies draugų..." (ten pat, 49-50 psl.). Dabar jau geria bet kokią alkoholinę skystį: listeriną, vanilą, alkoholių trinimui (rubbing alcohol), toniką, kvėpalus ir kt. Ne visi tie alkoholiniai skysčiai jo organizmo primami. Todėl jis dažnai vemia ir serga visokiomis ligomis. Galų gale pradeda juos gerti su pipirais, druska ar kitais junginiais, kad tik neišvemtų.

Kritiška padėtis

Asmuo, atsiradęs trečiame tarpsnyje, yra kritiškoje padėtyje. Tik ypatingi profesionalai ir specialistai begali jam bent kiek padėti. Jei jis turi visiškai silpną valią, vilties kaip ir nebelieka. Kartais tik labai staigus sukrėtimas tegali pagelbėti; kartais tik religija.

Tokių religija paremtų atsitvertimų yra pasitaikiusių. Paminėkime tik porą: kaip, pavyzdžiui, vieno bruklyniečio, žinomo alkoholiku tarpe Ebby vardu, ar Brolio Bill iš Wall Street, su kuriuo sunkiai dirbo dr. Milton Silkworth Niujorko ligoninėje.

IŠSIGELBĖJIMO ŽINGSNIAI

Alkoholikai nepasitaiso be savo noro. Tik prisipažinę ir tvirtai pasiryžę neimti daugiau nė stikliuko, gali pergalėti šią ligą. Tam reikia stipraus ir nuolatinio moralinio dvasinio ramsčio. Tai patyrę, patys pasitaisę alkoholikai savo programoje siūlo šiuos dėsnius:

1. Prisipažįstame, kad esame bejėgiai atsispirti prieš alkoholį ir dėl to nebesugebame tvarkyti savo gyvenimo.

2. Įsitikiname, kad už mus galingesnė Jėga dar gali sugrąžinti mums sveikatingumą.

3. Nusprendžiame savo valia ir gyvenimu atsiduoti Dievui — taip, kaip mes Jį suprantame.

4. Drašiai ir išsamiai peržvelgiame savo sąžinės moralinių stovį.

5. Tiksliai išpažįstame savo blogus darbus Dievui, sau ir kitam žmogui.

6. Esame pilnai pasiruošę, kad Dievas pašalintų visus mūsų charakterio trūkumus.

7. Nusizeminę prašome Jo pašalinti mūsų trūkumus.

8. Sudarome sąrašą visų asmenų, kuriems pakenkėme, kad jiems už viską atsiteistume.

9. Atsilyginame, kaip tik galime, visiems žmonėms (išskyrus tik tuos atvejus, kada kultų žala kitiems).

10. Toliau svarstome savo sąžinės stovį ir, jei suklįstame, tuoj pat prisipažįstame.

11. Malda ir mąstymu bandome vis sąmoningiau santykiuoti su Dievu — tokiu, kokį mes Jį suprantame, meldami šviesos pažinti ir vykdyti Jo valią.

12. Šių žingsnių dėka dvasiniai pabudę, bandome skelbti šią žinią tarp alkoholikų, praktikuodami šiuos principus visuose savo reikaluose.

Šie dėsniai nevienam yra tapę tikrais žingsniais atgal į normalų gyvenimą.

JAUNUOMENĖS AUKLĖJIMAS - SOVIETIZACIJOS PRIEMONĖ LIETUVOJE

GENIUS PROCUTA

Iš sekančios medžiagos bus galima susidaryti nors bendrą vaizdą, ko ir kaip komunistinis režimas Lietuvoje siekia per jaunuomenės auklėjimą. Kiekvienas vaikas gimęs Lietuvoje, sulaukęs septintus metus, o dalis jų net ir anksčiau, atsiduria šioje švietimo sistemoje. Per sekančią eilę metų sistematingai, diena iš dienos, pamoka iš pamokos, ir net už mokyklos sienų jam bus kalamo komunizmo filosofija. Iš jo turės būti padarytas naujas komunistinis žmogus, jame turės mirti lietuviškumas ir krikščionybė, nes jie yra "buržuaziniai prietariai."

TIKSLAI

Komunistinė auklėjimo sistema, teisingiau kalbant — komunistinė santvarka, augina ir auklėja kuo siauresnių pažiūrų žmogų, kuris gyventų, dirbtų ir galvotų tik taip, kaip komunistų partija moko. Komunistų partija Sovietų Sąjungoje yra tas matas, pagal kurį yra matuojamas gėris — blogis, pažanga — atsilikimas, kokia muzika gera, kokia knyga bloga, kas gali eiti į universitetą, kas ne, jau nekalbant apie tokius dalykus, kaip vidaus ar užsienio politika. Per metų eilę komunistų partija išdresavo žmones, kaip Pavlovas šunis ar Skinner sa-

GENIUS PROCUTA, atvykęs iš N. Zelandijos į JAV, baigia pedagogikos filosofijos studijas magistro laipsniu Čikagos Universitete.

vo žiurkes psichologiniuose bandymuose. Skirtumas tik tas, kad Pavlovas ir Skinner savo bandymuose su alkanais gyvuliais dažniausiai vartojo maistą norimiems veiksams išgauti. Tuo tarpu komunistų partija šalia savo nuolatinės propagandos bent stalininiais laikais plačiai vartodavo kankinimus, ištėmimą ir nužudymą, kaip priemones piliečių elgesiui sąlygoti. Reikia pripažinti, kad komunistų partijai vis dėlto pasisekė daug daugiau negu Pavlovui ir Skinneriui. Pastarieji išmokė tik tuos gyvulius, su kuriais jie eksperimentavo, kai tuo tarpu komunistų partija įstengė sąlygoti ne tik tuos piliečius, su kuriais jie pravedė tiesioginius bandymus, bet ir visą kraštą. Kruščiovas, nors ir nudievinęs Staliną, paveldėjo iš jo jau sąlyguotus tarybinius piliečius; dabar jau nereikia kankinimų, žudymų, pakanka gerai išvystytos ir sistematingai vykdomos propagandos ateinančioms kartoms indoktrinuoti. Tad žvilgtelkime, kaip auklėjimas ar švietimas yra pavartojamas šiais laikais mūsų tėvynės sovietizacijai.

Šiame rašinyje aš remsiuosi išimtinai Sovietinės Lietuvos duomenimis, stengsiuosi kur galima vartoti sovietinę ar, grynai lietuviškai kalbant, tarybinę terminologiją, cituodamas duosiu trumpus medžiagos šaltinius.

Sovietizacija prasideda labai anksti ir tęsiasi, kol žmogus yra gyvas. Mokyklų tink-

las yra tik viena iš daugelio komunistinio auklėjimo priemonių. Vaikų darželiai, komjaunimas, pionieriai, spaljuokai ir profesinės organizacijos vykdo tą patį darbą, kuriam, be abejo, vadovauja Lietuvos komunistų partija, kuri savo ruožtu vykdo Tarybų Sąjungos komunistų partijos nutarimus.

MOKYKLOS

Lietuvoje visai atvirai pripažįstama, kad mokykla yra pajungta komunistų partijos tikslams. Cituoju iš knygos "Liaudies Švietimas Tarybų Lietuvoje" (1960, Kaunas, 27 psl.): "Mūsų mokyklos jaunoji karta ne tik apginkluojama mokslo pagrindų žiniomis, bet ir auklėjama komunistine dvasia, formuojami jos komunistiniai įsitikinimai ir pažiūros... mes tiesiai ir atvirai sakome, kad tarybinės mokyklos darbas grindžiamas komunistų partijos politika".

O "Tarybiniame Mokytojuje", Švietimo Ministerijos dvisavaitiniame organe, štai kaip yra nusakomas mokytojo idealas: "Tarybinis pedagogas — tai visų pirma, partijos idėjų propagandistas, komunistinis ideologas, subtiliais pedagoginiais metodais diegia jaunimo, o drauge ir nejaunimo sielose naujo, komunistinio žmogaus bruožus. Pastaraisiais metais (rašo 1963. X. 31) mūsų respublikos mokyklose žymiai sustiprintas mokomojo - auklėjamo darbo politinis - idėjinis kryptingumas... ne paslap-

tis, jog vykstant aštriai dviejų ideologijų kovai, buržuazinio nacionalizmo ar šovinizmo bacilos vis dar kartais prasišverbia ir į mokyklą. Visuomenė žinomi faktai, kaip būtent nacionalistinėmis pažiūromis iš pašalies apkrėsti jaunuoliai nueidavo netgi žiaurių nusikaltimų prieš liaudį keliu. Taip, nacionalistinės įtakos į mokyklą dažniausiai patenka iš šalies, iš tų voratinkliais aptrauktų užkampių, kuriuose dar ir šiandien bando išsilaikyti nacionalistinės atplaišos. Gyvas šis prietaras kai kuriose šeimose, tėvų tarpe. Dar pasitaiko tėvų, kurie mėgina įsiterpti į mokyklos formuojamą jaunuolio, jaunuolės idėjinį pasaulį, sudarkyti jį, prisi dengdami melagingo "lietuviškumo" skraiste, mėgina iškreipti mokyklos pateiktas istorijos, literatūros žinias ir faktus".

Kad vaikai, komunistų posakių, neužsikrėstų "nacionalistinėmis bacilomis", o būtų išauklėti gerais komunistais, jau nuo vaikų darželio jie yra auklėjami atitinkamoje aplinkoje. Cituoju ikimokyklinės vaikų įstaigos lopšelio - darželio nuostatus, patvirtintus Lietuvos TSR Ministrų Tarybos nutarimu Nr. 66 1961 m. vasario 16 d.:

KOMUNIZMO DAIGYNAI

"1. Ikimokyklinės vaikų įstaigos, lopšeliai - darželiai, steigiamos, siekiant įgyvendinti vieningą, nuoseklią komunistinio vaikų auklėjimo sistemą, atitinkančią tolimesnio jų mokymo mokykloje uždaviniams. Lopšeliuose - darželiuose vaikai auklėjami nuo dviejų mėnesių iki 7 metų. 2. Lopšelis - darželis siekia, kad vaikai visapusiškai vystytųsi, numato ir taiko visas reikiamas priemones teisingam vaikų fizi-

niam, protiniam auklėjimui bei jų komunistinės moralės ugdymui".

Šitie lopšeliai-darželiai yra trijų rūšių: vienuose vaikas yra globojamas 9 val. į dieną; kituose — 12 valandų ir trečiuose — ištisą dieną. Tad darželius lankantieji vaikai praktiškai nemato savo tėvų 5 ar 6 dienas per savaitę, t. y. jie yra auklėjami beveik išimtinai komunistinės vaikų darželio aplinkos. Be žaidimų ir kitų auklėjamųjų pratimų vaikai darželiuose, anot tarybinės literatūros, yra supažindinami su Lenino gyvenimu, jiems ugdoma meilė ir pagarba komunistų partijai; aiškinant gamtos reiškinius, iš mažens skiepijami materialistinės pasaulėžiūros pagrindai. Šiuo metu Lietuvoje šiuose, anot Lenino, "komunizmo daigynuose" yra auklėjama apie 34,500 vaikų. Iš tarybinės spaudos pasisakymų matyti, kad komunistinis režimas yra linkęs šias vaikų įstaigas plėsti, nes jose galima skiepiinti komunizmą, kai tuo tarpu vaikų motinas galima įjungti į krašto pramonę. Už vaikų globojimą darželiuose pagal įstatymą yra "įmamas vyriausybės nustatyto dydžio mokesčiai", taigi net ir komunistai susigundo kapitalistiniu pelnu (neturtingieji nuo mokesčio atleidžiami).

BENDRABUČIAI

Kažkada tarp 1957-60 metų Lietuvoje buvo įvestos naujo tipo mokyklos — internantai, žinoma, modeliuoti pagal Sovietų Rusijoje veikiančias tokio tipo mokyklas. Internantai yra bendrabutinio stiliaus mokyklos, kuriose vaikai savo tėvus mato tik per atostogas. Tokioje sistemoje auklėjami vaikai išauga beveik be tėvų įtakos, kuria komunistinis režimas vis dar nepasitiki.

Štai kaip Švietimo ministerijos mėnesinis organas "Tarybinė Mokykla" (1961, spalio) apsakė šias mokyklas: Mokyklos — internantai, tai visuomeninės auklėjimo įstaigos, keliančios valstybės vaidmenį vaikų auklėjime ir teikiančios valstybinę paramą šeimai. Mokyklų — internantų pedagogų kolektyvai, pasinaudodami sudarytomis palankiomis sąlygomis, sprendžia mokymo ir komunistinio auklėjimo klausimus žymiai geriau, negu tai gali padaryti masinė mokykla (tai yra paprasta kasdieninė mokykla). Ypač daug nuveikta, sukuriant mokinių kolektyvą, formuojant jų komunistinę pažiūrą į darbą, mokymąsi, skiepijant pagarbą socialistinei mokyklai".

Iš tų pačių šaltinių matyti, kad šiuo metu Lietuvoje internantuose yra auklėjama virš 14,000 mokinių, o ateityje tas skaičius kils, nes iš jų režimas nori padaryti pagrindinę mokymo formą liaudies švietimo sistemoje. Vienok gan drąsiai galima sakyti, kad dar ilgą laiką komunistinis režimas to plano nepajėgs įvykdyti jau vien dėl to, kad reiktų pastatyti labai daug bendrabučių ir kitokių patalpų maždaug 400,000 mokinių patalpinti.

LAISVALAIKIS

Komunistinis režimas, negalėdamas šitokiuose bendrabučiuose vaikus atskirti nuo tėvų įtakos, bando savo tikslus atsiekti kitais būdais; būtent, įvairiausiomis priemonėmis paveikti pačių tėvų pasaulėžiūrą, t. y. kad jie patys taptų komunistais arba bent nesikištų ir neprieštarautų mokyklos vedamam komunistiniam auklėjimui. Kitas būdas — taip suorganizuoti vaikų

laisvalaikį, kad, net ir gyvenant pas tėvus, komunistinė auklėjimo įtaka būtų pakankamai didelė išauginti juos gerais komunistais, nežiūrint net priešingo tėvų nusistatymo. Tam tikslui Lietuvos TSR Švietimo Ministerijos žinioje veikia užmokyklinės įstaigos, kaip pionierių namai, jaunųjų technikų ir gamtininkų stotys, vaikų ekskursinės įstaigos, sporto mokyklos, stadionai ir parkai. Pagal 1954 m. patvirtintus įstatus, jų „uždavinys yra teikti visapusišką pagalbą mokyklai, komjaunimo ir pionierių organizacijoms, auklėjant vaikus aktyviais komunistinės visuomenės statytojais”.

ORGANIZACIJOS

Šalia mokyklų ir užmokyklinių įstaigų, kurių pirmasis ir pats svarbiausias tikslas yra komunistinis auklėjimas, o tik paskiau akademinis mokymas, yra grandis komunistinio jaunimo organizacijų — spaljuokai, pionieriai ir komjaunimas. Visos trys palaipsniui veda į komunistų partiją; visos tampriai surištos savo ideologija ir atsakingumu. Partija globoja komjaunimą, komjaunimas — pionierius, pionieriai — spaljuokus.

Į spaljuokus vaikai priimami maždaug nuo 7 m. amžiaus, kada jie pradeda mokyklą, sulaukę 9-10 m., jie pereina į pionierius, kurių šūkis yra; „Kovai už komunistų partijos reikalą būk pasiryžęs”. Įstodami į pionierius, vaikai duoda sekantį pasižadėjimą: „Aš Tarybų Sąjungos jaunas pionierius, savo draugų akivaizdoje pasižadu būti ištikimas Lenino įstatymams, tvirtai kovoti už komunistų partijos reikalus ir komunizmo pergalę. Aš pasižadu gyventi ir mokytis taip, kad tapčiau garbingu

savo Tarybinės Tėvynės piliečiu”.

Pastebėkite, kad šitame įžodyje pirmiausiai eina politinis momentas, o tik paskui akademinis ir visuomeninis. Šitoks politiškasis pirmiškumas eina nuo pradžios mokyklos iki universiteto. Nekomjaunuoliui patekti į universitetą ar kitas aukštesnias mokyklas yra beveik neįmanoma. Komjaunuoliai sudaro 80 — 90% aukštesniųjų mokyklų ir universitetų studentų skaičių. Lietuvoje maždaug kas ketvirtas 15 - 28 m. jaunuolis priklauso komjaunimui. Beveik visi atitinkamo amžiaus vaikai priklauso pionieriams. Įstojimas į pionierius ar komjaunimą dar nereikia ištikinimą komunizmu; bet, jei nori patekti į universitetą, tai reikia stoti į komjaunimą, nes kitaip galiemybių labai maža.

MOKYMAS

Čia taip pat norėčiau pažymėti, kad iš dvylikos Lietuvoje veikiančių aukštųjų mokyklų Vilniaus universitetas, Žemės Ūkio Akademija, Veterinarijos Akademija ir Politechnikos Institutas priklauso Sovietų Sąjungos Aukštojo Mokslo Ministerijai, o ne Lietuvos Švietimo Ministerijai. Be abejo, čia daug lemia sovietizacijos ir rusifikacijos aspektas.

Visiems Sovietų Sąjungos (taigi — ir okupuotos Lietuvos) studentams yra privalomas marksizmo - leninizmo kursas, be kurio sėkmingo užbaigimo nei vienas studentas negauna jokio mokslo laipsnio, nežiūrint jo kitų sugebėjimų. Žinoma, pati didžiausia sovietizacija yra atliekama pačiame mokyklos tinkle, pamokų metu, mokant jaunimą kad ir tokius nepolitiškus dalykus, kaip matematiką ar

muziką. Mokytojai, kurie savo dalyką dėsto objektyviai, yra nuolat barami komunistų partijos ir Švietimo Ministerijos asmeniškai ir viešai per spaudą. Tie mokytojai, kurie neprisitaiko, gauna perspėjimą. Nepaklausę atleidžiami be vilties gauti kitur mokytojo darbą. Gyventi reikia visiems; tai galite suprasti, kokią išeitį pasirenka mokytojas, gavęs tokį perspėjimą...

Mokytojams periodiškai yra rengiami politiniai - ideologiniai kursai, paskaitos ar seminarai. Žymi mokytojų dalis priklauso komunistų partijai. Neklauskite manęs, ar toks jų priklausymas yra iš ištikinimo, ar iš reikalo. Kas ketvirtas mokytojas Lietuvoje priklauso komjaunimui, tai reiškia, kad bent vienas ketvirtadalis visų mokytojų yra gan jauni: aš sakyčiau, jų vidurkis būtų 21-24 metai.

Be politinio kryptingumo visuose dėstomuose dalykuose 1961-62 metais į paskutines dvi klases yra įvestas komunistų partijos istorijos, ekonominės politikos ir marksizmo-leninizmo pagrindų dėstymas. Jaunesniųjų klasių mokiniai politikos, kaipto dėstomojo dalyko, neturi, bet ne rečiau kaip du kartus per mėnesį jiems yra pravedama taip vadinama polit-informacija, kur mokiniai, t. y. pipirai nuo 7 m. amžiaus, yra supažindinami su vidaus ir užsienio politikos įvykiais pagal komunistišką žvilgsnį. Šalia to vidurinėje mokykloje, t. y. nuo 12 m., veikia politinio švietimo mokykla. Tokiu politiniu švietimu vaikams ne tik iškraipomi politiniai įvykiai, bet drauge skiepijama neapykanta taip vadinamai buržuazinei ideologijai.

Sekančiame numeryje — apie ateistinę propagandą, prievartą tėvams ir kt.

MIŠIOS IR ROŽINIS

Kai kurie žmonės, ypač senesnio amžiaus, yra įpratę kalbėti rožinį (rožančių) Mišių metu. Kaip į tai žiūrėti liturginės reformos šviesoje? Neseniai jis viename straipsnyje buvo pavadintas "siaubingu" dalyku ("L. L.", 1964, lapkritis, 355 psl.).

Tiesa, dalis žmonių yra įpratę kalbėti rožinį Mišių metu. Tas įprotis išgalėjo seniau, kai žmonių demesys nebuvo kreiptas į ypatingą Mišių prasmę. O kai nebeatsižvelgiama į dalykų specialią prasmę, tada jie suvienodinami: viena daroma kito metu, kito vietoj. Taip per mažai žvelgiant į Mišių prasmę, imta kalbėti rožinį.

Abu dalykai yra skirtingi. Rožinis ir dalyvavimas Mišiose yra specialūs būdai melstis. Vienų būdų melstis kito būdo metų yra įmanoma, bet ne visada tinkama. Rožiniu, vis kartojant "Sveika Marija" žodžius, apmąstome Kristaus ir Marijos gyvenimo įvykius. Dedant pastangas, galima tą apmąstymą šiek tiek priderinti Mišių dvasiai, bet ne visada sėkmingai.

Tuo tarpu, aktyvus visų dalyvavimas, kurio siekia liturginė reforma, atitinka pačiai Mišių prasmei. Jis yra tinkamas (nors ne vienintelis) Mišių klausimo būdas. Juo visi mūsų veiksmas – bendra malda, atsakinėjimai, sėdėjimas - klūpojimas - stovėjimas, klausymas Dievo žodžio ir net stebėjimas – derinasi su visu tuo, kas vyksta Mišiose. Tokiam dalyvavime bendrose Mišiose atskiram rožinio kalbėjimui nebėra vietos.

Net "tyliose" Mišiose, be bendro dalyvavimo, rožinis nėra geriausias jų klausymo būdas. Kas gali, turėtų vietoj jo pasirinkti tinkamesnį būdą. O kam persiorientuoti jau per sunku, pvz. dėl senatvės, tą rožančių kalbantį, supras Dievas, nors karšti visko keitėjai to ir nesuprastų.

Išmintingai žodžius sverias ano rašinio skaitytojas iš posakio "mačiau man siaubingą vaizdą" supranta, kad tai vaizdingas išsireiškimas. Iš dviejų sakinių – vieno tuoj prieš, kito tuoj po – aiškiai matosi, iš ko tas "siaubas" kyla: kad čia nekalbama prieš rožinį kaip toki, bet tik už jo nevartojimą Mišių metu.

Gal galėtumėte plačiau paaiškinti redakcijos pastabą apie persižengnojamą pašvęstu vandeniu ("L. L." 1964, lapkritis, 355 psl.)?

Aną straipsnį rašydamas dr.

A. Liulevičius rėmėsi pirmaisiais liturgistais, kurių ne vienas prisidėjo prie pačios liturgijos konstitucijos sudarymo (žr. knygų bibliografiją, "L. L." 1964 m. spalio nr. 300 psl.; tas knygas rekomenduojame visiems, norintiems liturginę reformą geriau pažinti, ypač kunigams).

Paminėdamas jautrumą liturginei prasmei, rašinio autorius panaudojo pavyzdį iš H.

A. Reinhold knygos "The American Parish and the Roman Liturgy" (1958, 26-29 psl.), būtent, kad persižengnojimas pašvęstu vandeniu neturi pilno prasmingumo išeinant iš bažnyčios po Mišių. Kad

būtų aiškiau, redakcija dėjo trumpą pastabą, kad kryžiaus ženklas yra ir lieka prasmingas, bet apsiplavimas pašvęstu vandeniu, išeinant iš bažnyčios, neturi prasmės.

H. A. Reinhold taip paaiškina: persižengnojimas švęstu vandeniu yra trumpas krikšto dvasios atnaujinimas, to krikšto, kuriame apsiplaunama vandeniu ir įsijungiama į Bažnyčią. Jis tinka įeinant į bažnyčią: tada "žmogus persižengnoja vandeniu taip, kaip buvo peržegnotas krikšte, ir ištaria žodžius, ištartus virš jo krikšto formoj... Tai prarastų savo prasmę, jei būtų pakartota po Mišių ir Komunijos, kai siela yra jau nuskaidrinta Sakramentu, didesniu už šią sakramentaliją". Tai būtų tas pat, kaip "Asperges" pašlakstymas po sumos, nes jis yra toks pat peržengnojimas švęstu vandeniu, tik daromas bendrai ir iškilmingai.

Taip, tačiau persižengnojamą švęstu vandeniu, gaunami didesni atlaidai, negu be pašvęsto vandens. O kiek kartų persižengnoji, tiek kartų gauni atlaidus.

Į tai H. A. Reinhold atsako kitu klausimu: "Nejau turėtume naudotis švęstu vandeniu svarbiausia dėl to, kad gautume atlaidus? Ar ne tikslingiau tai daryti dėl jo pirminės prasmės, nors ir nebūtų skiriami tam tikri atlaidai?" Tuo jis nepasisako prieš atlaidus, bet už liturginių gestų prasmingą vartojimą. Apie tai rašiny ir buvo kalbama.

Redaktorius

TALENTĄ UŽKASTI - NE AUKA, O SAVIMEILĖ

SAULĖ PALUBINSKIENĖ

POKALBIS APIE MOTERS VAIDMENĮ

Ar moters vaidmuo visiems amžiams yra tas pats — būti žmona, motina ir šeimininke, ar šalia to kiekviena moderniais laikais turi reikštis visuomenėje ir specialioje profesijoje? Audrą sukėlusioje „The Feminine Mystique“ knygoje B. Friedan tvirtai pasisakė už antrąją nuomonę, kuri „L. L.“ jau buvo įvairiai vertinta (žr. „L. L.“, 1964 — 234, 277, 309 ir 370 psl.).

Sąmoningai ar nesąmoningai autorė persistengia savo įrodinėjimais... Tačiau pagrindinė knygos mintis verta stipraus dėmesio... Ar šiais moderniais laikais, kai namų ruošą yra daugelio prietaisų palengvinama, moteris negalėtų skleistis ir už šeimos ribų?

G. I v a š k i e n ė

Nors autorė labai taikliai ir įtikinančiai iškėlė kai kuriuos faktus, ir pasakė daug tiesos, tačiau jos galutinis siūlomas „happy ending“ — laimė pabaigoj — (susi-
kurk profesiją ir dirbk) yra labai naivus.”

B. M a ž e i k i e n ė

Betty Friedan „The Feminine Mystique“ knygą pradėjau skaityti, įsivaizduodama, jog žinau, kas joje sakoma, nes dauguma recenzijų ir komentarų mane įtikino, jog autorė siūlo, kad kiekviena moteris ieškotų laimės profesijoje, nes ji laimės neranda namie. Žinojau, kad su šia mintimi nesutinku, nes esu įsitikinęs, jog šeimos auginimas ir auklėjimas yra nepaprastai prasminga, tobulinanti, laimę nešanti gyvenimo dalis. Komentarai tikrai manęs neparuošė tam, ką radau. Radau, kad apie šeimos auginimą autorė panašiai galvoja, kaip ir aš, kad visai nesiūlo apmokamo darbo kiekvienai žmonai, ypač mažų vaikų motinai. Knygą pabaigiau atodūsiu: koks nuoširdus, desperatiškas šauksmas visuomenei pripažinti moterį žmogui, o pačiai moteriai prašymas paruošti asmeninį gyvenimo planą savo tobulėjimui, savo asmenybės ugdymui, atsižvelgiant ne tik į savo lytį, bet ir į savo talentus.

Prisipažinsiu, prieš tris metus būčiau knygos nesupratus, galvojus, jog autorė veržiasi pro atviras duris — visi gi puikiai žino, kad moteris yra žmogus, kad jos laimei ir tobulėjimui reikalingas ne tik švarus butas, mylimas vyras ir kūdikio šypsniš, bet lygia-grečiai ir idėjinės išvalgos momentas, kūryba naujai atsiveriančiame minčių pasaulyje. Klydau, broliai, mažai kas tai žino ir dar mažiau kas tai nori žinoti. Ar ne tipinga, kad

Betty Friedan pagrindinė mintis — kad žmonės, vyrai ir moterys, yra apsprendžiami ne biologinių rolių, bet asmeninių talentų bei palinkimų ir kad didysis noras tobulėjimui kaip tik turi reikštis šioje srityje, o ne biologinių reikavimų vykdyme — didžia dalimi neminama? Karštų diskusijų susilaukia tik moteriško žmogiškumo apraiška: pasisakymas už laisvę moteriai, vaikams paaugus, mesti vartotojos rolę ir išeiti dirbti pamėgtą, asmenybę ugdantį darbą.

IŠ ASMENS Į NUOSAVYBĘ

Kodėl knygos nebūčiau supratus prieš trejus metus? Todėl, kad augau nuostabioje visuomenėje, kuri nepaprastai pažangi žmogaus, moters ir vyro, rolių supratime. Antra vertus, ir platesnėje visuomenėje moteris „stovi ant savo kojų“ — su ja skaitomasi daug kur kaip su žmogum — iki vedybų. Metamorfozė iš asmens į nuosavybę įvyksta taip staiga, kad ilgai nesuvoki, jog tai de facto yra atsitikę visų akys, tik ne tavo viduje.

Pildau anketą knygyno kortelei gauti. Pavardė? Įrašau vyro pavardę. Vardas? Įrašau savo krikšto vardą. Ne, ne, maloni ponija man paaiškina: kadangi Jūs išteikėjusi, čia reikia tik įrašyti Mrs. John..., Mrs. John Smith: žmona to ir to. Kelinta žmona, kas ji? Nesvarbu, mes ta kortele visos galim dalintis.

Kita anketa klausia: kas už

tave atsakingas? Nuo brandos amžiaus yra atsakoma — aš pats. Priėmėjas maloniai man paaiškina, kad tas ištekejusioms moterims negalioja: už Jus atsakingas Jūsų vyras, taip kaip ir už Jūsų vaikus.

Į pavardės pakeitimą rimtai nežiūrim. Koks skirtumas, kaip mes ar mūsų vaikai vadinamės? Svarbu, kas žmogus esi. Bet ką tas antspaudas uždėjimas reiškia? Oi, ne, neskysiu, kad čia daroma skriauda moteriai, nes skriauda yra lygiai didelė vyrui. Už savą nuosavybę galima būtų atsakingam, galima džiaugtis jos turėjimu, galima rast malonumo, žinant, kad tai tavo, bet ar galima nuosavybę mylėti? Ar įmanomas bet koks gilesnis bendravimas tarp žmonos ir vyro, kai, vienos žodžiais, „aš esu jam lėlė, su kuria gali žaist, gali aprengt ir nurengt, bet kaip jis išsigąstų, jei ta lėlė staiga parodytų, jog turi protą“? Gal todėl meilė mūsų plačiojo visuomenėj yra priimtina tik nevedusiems, kol nuosavybės šampas neužklijuotas? Oi, ne, ne su tolimesne pažintim meilė išblėsta; ji išblėsta, kai pažintis toliau neauga. Ar nuostabu, kad vedusiųjų meilė yra pajuokos objektas: vyro susijungimas ne su kitu asmeniu, o su daiktine nuosavybe yra tikrai kažkas nešvaraus ir pajuoktino.

Iš kur ta srovė atėjus visuomenės sąmonėn, tas neištartas įsitikinimas, kad, anot rusiškos patarlės: „višta ne paukštis, o moteris ne žmo-

gus“? Jos pradžios neatseksim. Pažvelkim tik į tai, kas šį status quo Vakarų pasaulyje palaikė.

MOTERIS VAKARŲ FILOSOFIJOJE

Mūsų laikų krikščionijai, tadgi Vakarų pasauliui, didelę įtaką darė scholastinė filosofija. Tik šiomis dienomis mūsų universitetuose ji pradeda pakeisti egzistencializmu. Šv. Tomas, didysis scholastikas, gi pagrindu ėmė Aristotelį. Dr. Heinzemann savo studijoje paruoštoje Vatikano Suvažiavimui, pavadintoje „Frau und Konzil, Hoffnung und Erwartung“ kritiškai pažvelgia į Aristotelio ir šv. Tomo išvadas apie moterį (naudojausi ne pačia dr. Heinzemann knyga, bet jos aprašymu „Commonweal“, 1963. gruodžio 20). Dr. Heinzemann parodo, kad Aristotelio klaidinga racionalistinė biologija ir leido šv. Tomui prieiti prie išvadų, kurios atrodo visiškai absurdiškos bet kam, kas nėra indoktrinuotas scholastiniu antifeminizmu.

Moteris, pagal Aristotelį, nėra pilnai užbaigtas žmogus, o tik deformuotas, neišsivystęs vyras. Ši išvada Aristoteliui buvo savaime aiški dėl sekančių argumentų.

1. Moterys esančios grynai pasyvios naujų generacijų kūrimui; tik vyrai gali žmogiškąją prigimtį suteikti ateinančiom kartom. Kad moteris ir vyras ir visi jų protėviai vie-

nodai prisideda prie naujo žmogaus, buvo atrasta tik moderniaisiais laikais. (Bet ar ir dabar negirdim vieną tėvuką, išdidžiai sakant: „Naujagimis nešioja mano pavardę, tuo jis labiau priklauso mano giminei“ kitiems tėvukams, kurie yra ne tik lygiateisiai protėviai, bet be kurių dukros gyvybės užstato naujagimis nebūtų gimęs?)

2. Moterys negalinčios galvoti. Kadangi žmogiška prigimtis kaip tik yra ženklinama pajėgumu galvoti, moterys negalinčios būti pilnai žmogiškos. Situacijose, kuriose moterų elgesys buvo nejaukiai panašus į galvojimą, lengvai galima susitvarkyti, paaiškinant, kad ten „veikianti moteriška intuicija“.

Iš šios klaidingos Aristotelio biologijos bei klaidingos interpretacijos Senojo Testamento, šv. Tomas formulavo lygiai klaidingus etinius principus: „Vyras yra principas ir tikslas moters, kaip Dievas yra principas ir tikslas vyro“. „Moteris sukurta vyrui, ne vyras moteriai...“ Neseniai vienoj kolegijoj teologijos klasėje mergaitėms buvo rimtai sakoma: „Vyro tikslas yra žinoti; moters tikslas yra gimdyti vaikus“.

Šv. Tomo teologija iš tikrųjų negali pripažinti dviejų skirtingų žmogiškų sielų ar žmogiškos sielos pilnesnio buvimo viename žmoguje nei kitame, nes esmė nėra daloma. Todėl ši jo filosofinė teorija nebūtinai visiems aiški.

VISIEMS aišku, kad moterys dabar pradeda reikštis viešame gyvenime. Tai vyksta gal greičiau šalyse su krikščioniška civilizacija ir lėčiau, bet plačiau žmonėse, paveldėjusiuose kitas tradicijas ir kultūras. Kadangi moterys vis labiau sąmoningai supranta savo žmogiškąją vertę, jos nebetoleruos elgesio su jomis, kaip su medžiagininiais įrankiais, bet reikalaus teisių, tinkančių žmogiškam asmeniui ir šeimyniniame, ir viešame gyvenime. Žmonės turi teisę laisvai rinktis gyvenimo būdą... ir kurti šeimą su lygiomis vyro ir moters teisėmis ir pareigomis.

Jonas XXIII

Mūsų vyskupijos laikraštis "The Idaho State Register" neseniai klausimų - atsakymų skyriuje i klausimą, kodėl katalikų Bažnyčia prie kunigystės sakramento neprileidžianti moterų, be jokio vargo atsakė, kad šv. Povilo pasakymas, jog moterys neturėtų kalbėti bažnyčioje yra interpretuojamas, jog moterų siela iš prigimties negalinti priimti kunigystės sakramentinio ženklų. Ačiū Dievui, šv. Povilo pasisakymai moterų klausimu, nors visuomet interpretuojami įrodyti moters nepilną žmogiškumą, nėra niekad susilaukę oficialios Bažnyčios interpretacijos. Gal kai pagaliau suprasim, kad ir vyrai, ir moterys turi tik vieną ir tą pačią žmogiškąją, t. y., Dievo paveikslą, prigimtį, įstengsim ir šv. Povilą kitaip interpretuoti.

Pasauliečių, tarp jų ir moterų, pakvietimas stebėtojų tarpan Vatikano Suvažiavimam — šviesus reiškinyss Bažnyčios gyvenime. O šviesios atminties popiežiaus Jono XXIII enciklikos "Pacem in Terris" žodžiai deda kertinį akmenį, ant kurio galime laukti statybos.

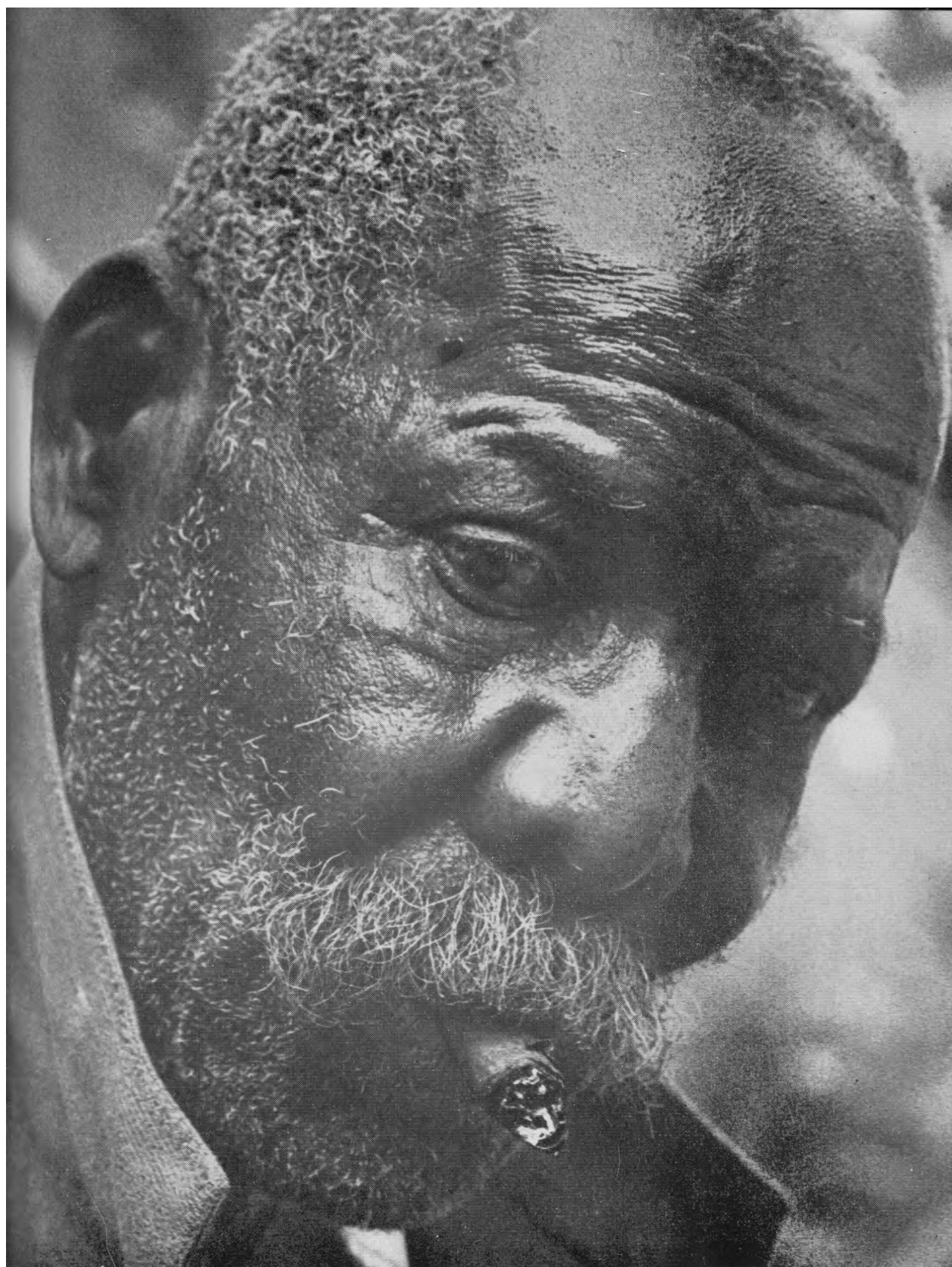
ž r . citatą šio psl. viršųj

TALENTAI — DIEVO VALIOS APRAIŠKA

Redakcija, pradėdama šias diskusijas, klausė: "ar iš tikrųjų moterys jau savo dalioje taip nelaimingos?" Atsakymas, aišku, yra, kad yra laimingų ir yra nelaimingų. Ar

ne prasmingesnis klausimas yra: "Ar turi teisę visos moterys šioje situacijoje būti laimingos?" Dievas, dalindamas talentus, kažkodėl nežiūri, ar tą talentą gauna moteriškos ar vyriškos lyties žmogus. Tai ne psichologų, o populiarios teorijos kaltė, kad jie niekaip negali įrodyti, jog kai kurie talentai yra specifiškai moteriški, o kiti — vyriški.

Mano mokinių tarpe septintame skyriuje tuoj į akis krito viena mergaitė — jos galvojimo greitis ir logiškumas, o išvadų tikslumas kėlė susižavėjimą ir nuostabą. Sužinojau, jog jos I. Q. yra 170. Ir klausimas kyla — ar turi visuomenė teisę jai sakyti, kad galva, kurią jai Dievas davė, yra nesvarbu, yra klaida? Svarbu, kad ji gali gimdyti ir šeiminkauti, kad ji vykdyt Dievo valią, būdama laiminga tarp vaikų, virtuvės ir bažnyčios — "Kinder, Kueche und Kirche". Arba — ji turi rinktis naudoti savo nuostabų protą arba tradiciniai apibrėžtą žmonos, motinos, šeiminkės rolę. Ne, toks pasirinkimo pastatymas yra klaidinantis. Jai Dievas davė ir motinystės galia, ir nuostabų protą. Ji turi teisę ir pareigą, prieš savo sąžinę ir Dievą, išdirbti asmeninę tobulėjimo, savo talentų naudojimo planą. Duodamas talentus, Dievas apreiškia žmogui savą valią. Talentą ne naudoti, jį užkasti net ir aukos vardan, yra labai realia prasme nusisukimas nuo Dievo plano. Talentus naudoti tik

Senis (nuotrauka Vyt. Maželio)

Vandens senis (nuotrauka Vyt. Maželio)

BAŽNYČIA turi atsisakyti vyriško dominavimo komplekso, neatsižvelgiančio į dvasinį moters pajėgumą. Mes turime išmokyti gerbti moterį ir įvertinti jos vietą Dievo planuose. Klausytojos - moterys savo buvimu (Bažnyčios Suvažiavime) aiškiai rodo, kad pamažu išsivaduojame iš moterų atžvilgiu neteisingos padėties.

Kardinolas Suenens

savam malonumui ar tik šeimos ribose yra ne auka, o saimeilė.

Gera teorija, gal kas atsilieps, bet kada moteris spės ir vaikus užauginti ir talentus išugdyti bei naudoti visuomenės labui? Moteris yra mažų vaikų motina labai trumpai. Po to ji turi, kardinolo Suenens žodžiais, antrąjį gyvenimą. Ar ji ši antrąjį gyvenimą „užmuš“, kaip dabartinė moters mistika siūlo, užsidarius namie ir pilnai atsidavus šeiminkės - vartotojos rolei, ar ji naudos šį trečdalį ar pusę šimtmečio vykdymui platesnio gyvenimo plano savam tobulėjimui, visuomenės labui, Dievo valios vykdymui, priklausio iš tikrųjų ne tik nuo jos pačios, bet ir nuo visuomenės. Jei ji gavo iš Dievo talentą, o jų daugiau ar mažiau gaunam kiekvienas, ji neturi teisės būti laiminga namie; vaikams išėjus mokyklon, jos ten iš

tikrųjų nereikia. Ekonomija nesužlugdys, jei ji ir atmes pilnalaikę šeiminkės - vartotojos rolę ir išeis kūrybingan darban. O nuo to jos žodis vaikų auklėjime taps ne lėkštesnis, bet svaresnis; tuo ji nenusisuks nuo vyro meilės, bet jų bendravimas taps gilesnis ir prasmingesnis.

Pavyzdžių jau netrūksta — kad ir ką tik Nobelio premiją chemijoje laimėjusi ponja Dorothy Crowfoot Hodgkins. O ne vienas iš mūsų galime džiaugtis ir savo tėvų šviesiu pavyzdžiu. Mums savo asmens apibrėžimas ir gyvenimo plano išdirbimas jų buvo milžiniškai palengvintas. Skausmas, kurį išgyvena Betty Friedan žmonės, savo žmogiškumo ieškodami, mums svetimas. Gyvenkime taip, kad savo gyvenimu mes tą procesą dar palengvintumėm savo vaikams, ateinančiom kartom. Savęs atradimas, Dievo valios pažini-

mas, niekad nebus lengvas, bet nesunkinkime jo fiktyviais lytiniais ir socialiniais varžtais.

Šimtmečiais spendėme spąstus, apibrėždami žmogų jo biologine role, o ne asmeninių talentų kriterijū. Gal ir paranku buvo žiūrėti į moterį kaip į gimdytoją ir šeiminkę, o į vyrą kaip į tėvą ir duonos parūpintoją, bet šių dienų žmogaus sąmoningumo tai nepatenkina. Iš šių spąstų išsivaduosime kartu, vyrai ir moterys, neatmesdami savo biologinių rolių, bet žiūrėdami į jas kaip į labai prasmingą gyvenimo dalį, bet tik dalį. Dievo valia mums nusakoma ne tik tėviškumo ir motiniškumo galia ir pašaukimu, bet — lygiai taip pat aiškiai — ir talentais, kuriuos Dievas mums teikia atlikti pasaulyje darbą, kuris, tą talentą užkasant ar paslepianč, lieka neatliktas.

Kaip Betty Friedan savo knygoje skelbia JAV-ėse moters, kaip žmonos-motinos-šeimininkės, rolę buvus palaikoma po antrojo pasaulinio karo namų jaukumo pasiilgusiu vyrų, taip dr. Heinzelmann (kurio studija šiame rašiny naudojama) aiškina tą pačią idėją buvus poselėtą Aristotelio - Tomo Akviniečio filosofijos krikščioniškam Vakaru pasauly. Tenka pripažinti, kad, nors krikščionybė moteriai pripažįsta pagarbą, tačiau ligi šiol krikščionys aukštino jos vietą šeimoje, nevertindami jos vietos visuomenėje.

Tad reikalingi yra balsai tokių žmonių kaip popiežius Jonas XXIII ir kardinolas Suenens. Moderniai krikščionei moteriai yra atėjęs kritiškas laikas: šioms idėjoms sklindant, pačiai susirasti tą harmoniją tarp šeimyninės ir visuomeninės užduoties. Klausiamo tik, kokia toji visuomeninė užduotis yra. Profesija visoms? Ar tai įmanoma? Ar tai naudinga? Karitatyviniai darbai ligoninėse, našlaitynuose, senelių prieglaudose? Kokia moters vieta ateities Bažnyčioje?

Prieš vestuves (nuotrauka Vyt. Maželio)

DVI PASTABOS APIE IŠORĘ

DEALI MOTERIS — kruopšti kūrėja, mėgstanti vidinį savo grožį išorėj apreikšti: nuosaikiai, sumaniai, taupiai, bet ir darniai, įvairiai bei išradingai. Jei iškilmingais momentais ji pasipuošia ir renka akims patrauklias spalvas, tai ne dėl to, kad jos vidus būtų tuščias. Priešingai, savo vidaus šventišką nuotaiką ji derina su momento didingumu. Juk ir gamta turi atskirų metų laikų spalvas ir derinius. Pati gi prigimtis keičia plaukų ir kūno spalvą. Moteris visa tai priima, kartais paryškindama, kartais užtušiodama.

Kaip kiekvienas menininkas turi savo koloritą, taip kiekviena moteris savo vidaus ir išorės charakterį. Medžiagų brangumas ir papuošalų gausumas gali terodyti vyro kišenę esant nuolaidžią ir išlaidžių. Kuklus, bet skoningas, ypač jei savo pačios pasiūtas, aprėdas tyliai byloja apie savininkės skonį bei kruopštumą.

Išmintingos moters rūbas neužgožia ir nenupigina rimtai galvojančio vyro — nei neerzina, nei per daug nesužavi. Ideali moteris ir jos apsirengimas — lyg žiedai: jie būna kuklūs, nors nepamainomai patrauklūs, lyg mūsų tėviškės pievų žydėjimas; darniai puošnūs, kaip išradingos lietuaitės darželio margaziedžiai; reti ir išieškoti, kaip sumanūs daržininko šiltadaržio mimozos.

M o t e r i s

ŪSŲ BERNIUKAI nuo mažens įpranta žiūrėti su panieka į "gyvenimo mažmožius" — nevyriška kreipti dėmesį į aprangą, tiesiog liguista rūpintis šukuosena. Pažvelkim rytą į darban važiuojančius vyrus — visi tarsi uniformuoti: marškiniai, kelnės, švarkai, net kaklaraiščiai (kur jų pasitaiko) — visi kaip iš tos pačios mašinos. Taip apsipratusiam vyrui yra tiesiog nesuprantamas moters rūpestis išorė: apsirengimu, rūbų pamainom, kintančia šukuosena. Vyrų tarpe tai laikoma moters neracionalumo įrodymu. Tačiau ar tai nėra vyrų pasigyrimas aklumu? Nekalbam čia apie perdėtą, bet apie santūrų rūpestį. Moteriai išorė yra šneka. Štai savo šukuosena ji truputį apie save pasako. Rūbo spalva išsako nuotaiką. Apranga — tai jos užuomina pasauliui, ką joje jis turi matyti.

Būtų gera, kad ir vyruose nuo mažens būtų auklėjamas jautrumas šiai kalbai: pačiam rūpestingiau apsirengti ir kitų išorę nežeminti, bet įvertinti. Tada daug natūraliau būtų vertinamos ir pačios mados. Juk ir čia be finansinio, socialinio ir moralinio yra dar grynai estetinis požiūris, kada paprastai klausiama: ar tas rūbas yra tikrai gražus; ar jis apsaugo tai, ką atitinkamą nuotaiką galėtų ir turėtų išreikšti. O kaip žmonių suėjime nemandagu šūkauti, lygiai taip nėra skoninga rūbų kalba šaukti, kur reikalaujama tyliai kalbėti.

Vyras

Ideali
moteris —
iš Dievo
rankų
kūrėja:
harmoninga,
rami,
nuosaiki,
išradinga,
kruopšti.
Jos vidus -

kalbėti
sau
renka
spalvas
lyg
gamta.
Moteris
niunsais
išsako
save -

lyg
žiedai.

Broliai!
Mes manome,
kad nevyriška
rūpintis
mažmožiais,
bet vyriška
juoktis
iš moters
rūpesčio
šukuosena,
rūbo spalva,
išorės
dailumu.

Bet argi
vyriška
girtis
savo
aklumu?

Broliai,
dažnai
atrodom
patys
kaip graboriai -

palaidoję
bet koki
skonį.

KAI SULAUKSI 20 METŲ...

MOTINOS LAIŠKAS TRYLIKMETEI

"... niekuomet mes nebūsime taip tolimos viena kitai, kaip tuo metu. Aš galvosiu, kad tu dar vaikas; tu galvosi, kad aš sena. Abi klysimė ir abi tai suprasime be žodžių..."

Laiškus, kuriuos dabar tau rašau, mano mažoji dukrele, tu skaitysi vėliau... Dabar tu turi 13 metų, geltonas kasas ir mintyse lotynų kalbos pamokas. Rašydama šiuos žodžius, aš girdžiu tavo dainuojant skautų dainelę ir jaučiu tavo puikų nerūpestingumą. Bet metai praeis greitai. Dar truputis laiko ir tu turėsi 20 metų. Tuomet tu dainuosi madingo šokio melodiją ir tu turėsi rūpesčius, kurie man bus nežinomi. Tu įeisi į gyvenimą, nieko manęs neklausdama, kaip tai jau padarė kitos, kurios įėjo pirm tavęs, galvodamos, kad jaunystė yra daug stipresnė už patyrimą. Ir tu būsi teisi...

Tu būsi teisi, nes negalima išmokti gyvenimo. Perdaug dalykų skiria vieną generaciją nuo kitos. Skirtingi jausmai, papročiai ir net moralės supratimas. Ir niekuomet mes nebūsime taip tolimos viena kitai, kaip tuo metu. Mes nejausime to paties antagonizmo. Aš galvosiu, kad tu dar esi vaikas, tu galvosi, kad aš sena. Abi mes klysimė ir abi tai suprasime be žodžių. Vienok mes būsime nemažiau nusistačiusios viena prieš kitą, nežiūrint kaip tatau bus skausminga mums abiems.

Aš galvoju, kad, kai tas laikas ateis, aš daugiau nieko negalėsiu pasakyti tau, nesukeldama tavyje šėšelio. Todėl manau, kad geriau aš parašysiu tau dabar visa — nenoriu tau duoti pamokos moralėj (aš tavim pilnai pasitikiu),

bet tavo pamokyti praktiško humaniškumo. Juk negalima žinoti, nei kaip gyvenimas gali pasikeisti,... nei kaip ilgai jis truks. Gal būt, laikui bėgant, aš įgysiu kitą egzistencijos supratimą. Gal būt, manęs čia nebus, kai tu turėsi 20 metų.

Be to, gal mažiau formalūs atrodys tau tie žodžiai, kurie bus atėję iš taip senai.

Iš tų žodžių, kurie nuo šiandien yra tavo nuosavybė, tu paimsi tai, ką tu norėsi ir kada norėsi. Tu juos panaudos pagal reikalą, visiškai viena, niekam to nežinant, ir tokiu būdu tu niekuomet nejausi, kad kas nors tavo stebi ir savo rimtomis kalbomis tavo moko, kaip tai yra įprasta sakyti "tavo labui". Sakiniai, kuriuos aš tau rašau, neličia kokio nors atskiros įvykio ir nėra parinkti kokiam nors aiškiam tikslui. Tu turi 13 metų, o juos aš skiriu jaunai merginai 20 metų. Todėl jie gali pavaizduoti tik bendrus samprotavimus.

Skaitydama šias eilutes, nebijok rasti jose dogmatizmą: aš pasistengsiu visai paprastai duoti tau keletą patarimų apie laimę ir tavo supažindinti su kai kuriais samprotavimais, kurie vargino mano pačios mažą, vargingą šio žemiško gyvenimo patyrimą. Tai yra dėl tavęs, svarbiausia, pamokyti tavo, kurią aš matau taip intensyviai gyvenančią šalia manęs,... dėl tavęs, kurią aš jaučiu taip panašią į mane...

MARIE F. C. C ARON

Iš prancūzų k. vertė J. Rudavičienė

Aš manau, kad, gal būt, tu ir pati viena prieisi prie išvadų, prie kurių aš priėjau, turėdama šį akiratį: bet tam atsiekti tau bus reikalinga daug metų, patirti daug smūgių ir nepasisekimų. Gyvenimas bėga greitai ir aš norėčiau tau padėti, kad tu negaištum laiko.

Tai nėra joks vadovas, kuri aš tau siūlau šiandien. Niekuomet aš nepasakysiu tau: "Pasirink šį kelią, o ne aną". Mano nurodymai bus tik verbalinė forma.

Pasirink, atmesk, elkis pagal savo išmanymą su šiais žodžiais, kuriuos aš tau duodu... Bet niekuomet nepamiršk, mano mažyte, kad šiuose žodžiuose yra tai, kas man davė suprasti gyvenimą ir jį mylėti. Yra tai, kas man vadovavo vienokiam ar kitokiam veiksmui, vienokiam ar kitokiam jausmui... Yra tai, kuo aš pasiremdavau įvairiose gyvenimo aplinkybėse. Gal būt, aš ne visuomet buvau teisi, bet nemanau, kad aš visuomet klydau... Jei šiuose puslapiuose bent vienas sakinyas atneš tau nors vieną momentą laimės ar nusiramino, mano laikas nebus sugaištas... Aš tau juos aukoju, mano mažyte, su visa savo meile ir visu mano pasididžiavimu, turėdama tavo kaip dukrą.

Mylək gyvenimą
su susižavėjimu...

Nieko nėra gražesnio, kaip tas sugebėjimas galvoti, jausti, mylėti ir kentėti, duodant sau iš to atskaitomybę. Nes tu turi

gyventi sąmoningai, pilnai, visa savo fizine ir dvasine būtybe... Nebijoti nei šalčio, nei vargo, nei liūdesio... Priešingai, priimk visa tai, kaip gražiausią praturtinimą, kokį tik tu gali įsigyti. Tu dar esi per daug jauna, kad galėtum žinoti, ką tau gali duoti kai kurie skausmai, kai jie yra priimami be rezervuotumo tokie, kokie jie yra, nedidinant ir nemažinant jų. Skausmas — tai lyg kastuvas, kuris išjudina žemę, padarydamas ją našesne.

Priimk visa tai ne per jautriai. Gyvenimas yra toks trumpas... Ir kai tu prieisi prie momento, kai pradėsi žiūrėti atgal, tu pajusi paniką, kuri tave apims, galvojant apie pražuvusias valandas. Aš nekalbu apie svajonių ar pramogų valandas. Tos valandos nevisuomet yra pražuvusios. Aš galvoju apie tas stagnacijos valandas, kai verkiama dėl ko nors, kas nebegrižta... Ko negalės tau grąžinti nei žmogiška, nei dieviška jėga, nes egzistencijos ratas niekuomet nesisuka atgal... Aš galvoju apie tas valandas, nes jos yra beprasmės. Gailėtis, verkti, dejuoti... Tai yra lyg iš anksto truputį savęs atiduoti mirčiai... Nebendrauk su tomis valandomis; neleisk joms virš tavęs viešpatauti; jei tu neturėsi ką veikti, o tik dejuoti, pagalvok, kad tikriausiai kur nors yra kas nors reikalingas tavęs, tavo fizinės ar moralės pagalbos — tu jį surasi visuomet, jei tu turėsi valios jo ieš-

koti, ir tokiu būdu tu būsi išgelbėta...

Negaišk, visuomet žiūrėk pirmyn, niekuomet atgal... “Bet prisiminimai?” — sakysi tu man... Aš manau, kad niekas kitas nesukūrė tokio prisiminimo ir prisiminimų kulto, kaip aš. Iš jų aš padariau ką tai gyvo, kas eina žingsnis į žingsnį šalia manęs: aš galiu ištieti jiems ranką, jei tik turiu norą ir reikalą. Daryk taip, kad tau nereikėtų pasukti galvos, kai tu norėsi juos pastebėti... Sujunk savo senus prisiminimus su tuo, ką tu dabar išgyveni... Sujunk šiuos metus su praėjusių metų gimtadieniais, kad kiekviena diena atneštų tau kuo didesnę indėlį į tavo didžiausią turta. Bet nepatikėk to savo nuosavybei atminčiai, jei tu norėsi tai išsaugoti; jei, norėdama pažadinti prisiminimą, tu būsi priversta pajusti kvėpalų kvapą ar skaityti žodžius — tas prisiminimas bus netoli mirties, nes jis egzistuoja tik mirusių daiktų palaikomas. Realybė, kurią tu jam duosi, bus nenatūrali: iš jo tu padarysi paveikslą, bet ne prisiminimą...

Aš tau sakiau: žiūrėk pirmyn. Aš dar pridėsiu: žiūrėk su didžiausiu pasitikėjimu; tu niekuomet nesutiksi daugiau, negu tu turėjai sutikti,... niekuomet mažiau. Egzistencija tai yra puikios svarstyklės, ant kurių padėklo harmoniškai išdėstyti mūsų skausmai ir džiaugsmas sudaro puikią lygsvarą... Kitų gyvenimo tu

matysi tik vieną puslapį: iš to vieno puslapio tu spręsi, ar jie laimingi ar nelaimingi, turtingi ar vargšai; ir tu galvosi, kad likimas jiems tai lėmė amžinai, nuo jų gimimo dienos ligi mirties... Priešingai, žinok, kad nėra džiaugsmo, kuris nebūtų apmokamas skausmu, ir nėra skausmo, kuris nebūtų kompensuojamas džiaugsmu, o tai, kas yra tiesa kitiems, yra tiesa ir tau... Šis įsitikinimas bus patvirtintas taip dažnai, kaip pati norėsi. Tačiau aš trokštu, kad jis neleistų tau būti vienai iš tų, kurie tikisi ne ateinančios laimės, bet nelaimės. Todėl tau trokštu, kad tavo gyvenime visuomet būtų bent koks džiaugsmas, kurio tu tikėtumeis ateinant... Aš norėčiau, kad jame tu rastum sau prieglaudą tamsiose valandose, savo svajonę — liūdnoje... ir papildomą pagrindą laimei — laimingose... Ir jei dėl kurios nors priežasties tavo viltis neišsipildys, tau pasiliks prisiminimas to laukimo ir to džiaugsmo, kurį tu sukūrei savo nuosava valia...

Tokiu būdu priimdama skausmus, būk įsitikinusi, kad ateis džiaugsmas, ir, turėdama iš vienos pusės savo prisiminimus, o iš kitos — savo viltis, tu galėsi ramiai eiti gyvenimo keliu...

Jaunimą iki 20 m. amž. kviečiame dalyvauti konkurse, kuris baigsis vasario 10 d. (žr. 3 viršelio psl.).

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

CHEYENNE AUTUMN

Filmų režisorius veteranas John Ford savo dideliais artistiniais sugebėjimais iškėlė vakarietišką filmą į amerikiečių epinių filmų kategoriją. Pakartotinai įvairiuose filmuose gvildenęs įvairias kaubojų, indėnų ar Amerikos Civilinio Karo problemas, naujame filme bando pavaizduoti istorinius 1878 m. įvykius, kurie savo laiku buvo atkurti Mari Sandoz romane. Techniškai filmas pastatytas labai išpūdingai, ypač naudojant erdvų Super Panavision 70 metodą. Gausu didesnio vardo artistų bei masinių scenų. Prikaišiota įvairių šalutinių scenų, lyg norint patenkinti įvairaus skonio žiūrovus, nors jos mažai ar kartais ir nieko neprisideda prie pagrindinių įvykių paryškinimo. Dėl to filmas užsitęsia beveik pusketvirtos valandos.

Iš derlingų Wyoming vietovių Cheyenne indėnų giminė priverstinai perkeliama į Oklahoma rezervacijas. Dėl maisto ir mediciniškos priežiūros stokos iš 900 indėnų grupė sumažėja iki 286. Be jokių karinių nuotaikų, vien tik ieškodami įmanomesnių gyvenimo sąlygų, indėnai pasiryžta ilgai 1500 mylių kelionei į gimtąsias Yellowstone kalvas. Pakeliui tenka patirti sunkias klimato sąlygas, maisto nedatelių, prakeliaujamų miestelių nedraugiškumą, bet ypač amerikiečių besivijančios kavalerijos persekiojimą. Nors

indėnai ir pasiekia savo užsibrėžtą tikslą, įvykių epizodinis atpasakojimas gerokai sumažina dramatinę įtampą.

Richard Widmark vaidina su įprastiniu griežtumu kavalerijos kapitono rolėje, nors parodo ir nuoširdumo skriaudžiamų indėnų atžvilgiu. Gilbert Roland ir Ricardo Montalban — puikūs istoriniuose indėnų vadų Dull Knife ir Little Wolf vaidmenyse. Karl Malden suvaržytas gana nepalankioje rolėje kaip vokiečių kapitonas amerikiečių kavalerijoje. Gaila taip pat, kad puikiai artistei Dolores Del Rio nesuteikta daugiau progų parodyti savo dramatiškų sugebėjimų. Edward G. Robinson — kiek dirbtinas kaip vidaus reikalų ministeris. Labai nedarniai komiškose situacijose į bendrą visumą įjungiamas James Stewart nedėkingame Wyatt Earp vaidmenyje.

Filmavimo darbai atlikti Monument slėnyje, Utah valstybėje. Šie didingi vaizdai perduoti tikrai puikiomis spalvomis. Filmą tinkamas visiems šeimos nariams.

THE PUMPKIN EATER

Oscar premijos kandidatūros vertoje vaidyboje Anne Bancroft sukuria charakterį moters, kurios vedybos slenka nesėkminga kryptimi. Įvykiai daugiausia pristatomi iš žmonos požiūrio. Ji varginama įvairių psichologinių problemų ir ypač iškaušinama vyro neištikimumu. Šiam Jack

Clayton surežisuotam filmui tekstas paruoštas pagal Penelope Mortimer romaną.

Jaunos ir laimingos, septyniais vaikais apsuptos motinos gyvenime pasimaišo viduramžis rašytojas. Ji palieka savo antrąjį vyrą ir išteka už rašytojo. Jis šiaip taip aprūpina gausią šeimą, net kai prisideda ir aštuntas kūdikis. Prasiimušęs tarp žymesnių filmų rašytojų, vyras dėl savo pareigų turi daug keliauti, gi žmona, likusi viena, skęsta liūdesy ir įtarinėjimuose. Tuos įtarimus dar labiau sustiprina bendras šeimos draugas, painformuodamas apie vyro neištikimumus. Laikui bėgant, iš savo pusės ji teparodo mažą motiniško rūpestingumą ar žmonos nuoširdumo. Nesėkmingai bando grįžti pas savo antrąjį vyrą, bet galutinai pasilieka savo gausioje šeimoje.

Peter Finch irgi puikiai pasirodo rašytojo rolėje. Šalutiniuose vaidmenyse pažymėtini James Mason, Sir Cedric Hardwicke, Maggie Smith.

Filmo techninio pristatymo būdas kiek varginantis ir net nuobodus, ypač taip dažnai vartojant grįžimus į praeitį. Tai jau gana atgyvęs filmų metodas. Tačiau tenka pripažinti ir keletą techniškai tikrai pažangių scenų, kai vaizdinis perdavimas glaudžiai jungiasi su psichologiniais nuoseikimais.

Filme pavaizduoti charakteriai nesivaržo moraliniais dėsniais, bet tai kaip tik ir sustiprina teigimą, kad betvarkis

gyvenimas tampa sąmyšiu ir kančia, kurioje nebeįmanomas tarpusavys pasitikėjimas, meilė ar džiaugsmas. Filmas rezervuotinas vien pilnai subrandusiems žiūrovams.

GOLDFINGER

Sulaukus komercinio pasisekimo su „Dr. No“ ir „From Russia With Love“, anglų filmų gamintojai Harry Saltzman ir Albert R. Broccoli išleido trečią filmą iš slapto agento 007 serijos. James Bond, iki šiol žinomas kaip komunistų ir įvairių niekšų priešas, ši kartą turi išeiti sunkion dvikovon prieš Goldfinger.

Tarptautinis apgavikas Goldfinger planuoja atominės bombos nuodais apkrėsti Fort Knox, Ky. sukrautas Amerikos aukso atsargas. Niekam negalint paliesti amerikiečių aukso, žymiai pakiltų jo paties aukso atsargų vertė. Agentas James Bond susitinka su Goldfinger Miami viešbutyje ir, po eilės suiktybių išryškėjus tikrajai Goldfinger asmenybei, pradeda jį persekioti.

Nuotykių gausumas ir įvairumas sukombinuotas, artimai prisilaikant pernai rugpiučio mėn. mirusio Ian Fleming originalaus romano, tačiau veikimo priemonių ir aparatų sudėtingumas pralenkia net ir paties rašytojo fantaziją.

Pagrindinę rolę atlieka tas pats škotų kilmės artistas Sean Connery, žymiai viršydamas savo pasirodymus ankstesniuose dviejuose šios serijos filmuose. Honor Blackman, iškilusi kaip judo specialistė anglų televizijoje, be priekaišto Išpildo prieš Bond kovojančios Pussy Galors vaidmenį. Paties Goldfinger rolę atlieka Gert Frobe. Suaugusiems.

THE SOFT SKIN

Vienas iš prancūzų New Wave srovės šulų, režisorius Francois Truffaut, ankstesniuose filmuose nagrinėjęs vaikystės, visuomeninio bailumo bei asmeninės laisvės problemas, naujame filme (originale pavadintame „La Peau Douce“) apsistoja prie gana banalios melodramos.

Patogiai įsikūręs ir tarptautinio įvertinimo susilaukęs literatūros žurnalo leidėjas ir paskaitininkas, atrodo, gyvena gana laimingai su žmona ir dukra. Išvykęs į Lisaboną su paskaita, išsivelia į draugystę su lėktuvo padavėja. Draugystei tęsiantis, po eilės ginčų su žmona, apsisprendžiama už skyrybas. Naujajai draugei nebenorint už jo tekėti, rašytojas skuba telefonuoti susitaikyti su žmona, bet ši atvyksta su šautuvu ir čia pat jį nušauna.

Pats režisorius sakosi atskirus įvykius paėmęs iš dienraščių kronikų ir tik sujungęs bendron visumon. Vis dėlto daugelis situacijų nepagrįstos ir žiūrovas visai neparuošiamas staigiems įvykiams.

Jean Dasailly įtikinančiai pasirodo pasimetusio ir savo klaidą supratusio vyro rolėje. Francoise Dorleac, kaip mergina, gyvai pasirodo standartiniai romantiniame vaidmenyje. Nelly Benedetti su nepastoviu užsidegimu ir nuotaikų bangavimu atlieka žmonos vaidmenį. Tik suaugusiems.

IL BIDONE

Tai vienas iš ankstesnių Federico Fellini filmų, pagamintas 1955 m. po „La Strada“ ir prieš „Nights of Cabiria“, su jais sudaręs režisoriaus išmąstytą „vienatvės trilogiją“, bet iki šiol dar nepasirodęs Šiaurinės Amerikos kontinente.

Pagrindiniai filmo veikėjai — trys apgavikai: senstantis Augusto, neprasimušęs menininkas Picasso ir aštrus jaunuolis Roberto. Pasinaudodami įvairiomis priemonėmis, jie bando išvilioti iš paprastųjų ir neturtingų kaimiečių paskutinį pinigą. Jų vadas, kartais persirengęs monsinjoro uniforma įtikinti savo išnaudajamuosius, nesijaučia laimingas nors ir po sėkmingų žygių. Jo vienišumo nepajėgia išblaškyti nei bandymai linksmai praleisti išplėštą lobį. Ypač tas vienatvės jausmas užakcentuojamas, kai jis, draugų apleistas, miršta vienišame kalnų takelyje.

Šiame filme Fellini, išvengdamas sentimentalumo, veda įvairiaspalvius veikėjus dramatinėje sferoje, psichologiškai pagrįsdamas atskirus charakterius. Ypač pažymėtina Broderick Crawford ir Richard Basehart vaidyba. Giulietta Masina, taip pasižymėjusi kitose dviejose trilogijos dalyse, šiame filme neturi aiškesnių progų pasirodyti savo talentų aukštumoje. Tik pilnai subrendusiems.

THE FINEST HOURS

Arti dviejų valandų besitęsias anglų gamybos filmas bando apimti bent svarbesnius momentus iš Sir Winston Churchill gyvenimo. Gausiai pasinaudojama senesnėmis filmų kronikų iškarpomis. Dalis įvykių nufilmuota specialiai šiam filmui. Nors remtasi paties Churchill atsiminimais „The Second World War“, filme paliečiami tik kai kurie įvykiai. Kaip ir daugelis biografinių filmų, „The Finest Hours“ istorijai nesuteikia jokio įnašo. Pristatant šį garsų anglą kaip karį, valstybininką, kalbėtoją ir politinį vado-

(nukelta į sekanti puslapį)

ŠEIMOS ŽURNALAS

“L. L.” — labai naudingas ir modernus katalikiškos krypties šeimų žurnalas. Daug dėmesio skiriama lietuviškam vaikui ir motinystės problemoms. Plati kultūrinė apžvalga. To žurnalo atsilankymas šeimoje pakels jos dvasią ir duos naujų idėjų.

“Moteris”, 1964. IX-X

APIE KUNIGUS

“L. L.” lapkričio nr. išėjo paskirtas temai apie kunigus. Jau anksčiau “Laiškų Lietuviams” redakcija buvo paskelbusi konkursą skaitytojams pasisakyti, ko jie pageidautų iš kunigų. Šiame numeryje, šalia eilės straipsnių, apibūdinančių kunigo asmenybę ir jai statomus reikalavimus, yra visa eilė citatų iš tų pasisakymų. Įdomūs pasisakymai, pa-

geidauja didesnės kunigų duoklės lietuvybei išlaikyti ir kt. Daugelis pasisakančių tartum traukte traukia kunigus iš klebonijų į visuomenę.

“Dirva”, 1964. XI. 30

Su įdomumu perskaičiau “L. L.” lapkričio numerį nuo pradžios iki galo... Ten atsispindi šių laikų apaštalavimo dvasia, šioms laikams taip reikalinga, ir krikščioniška Kristaus meilė, kurios daugelis iš mūsų nesupranta arba nenori suprasti.

Sesuo N. N.

Perskaičiusi Tamstų paskelbtą konkursinę “Laiškų Lietuviams” temą, susidomėjau ne dėl paties konkurso, kurio neturiu jokios pretenzijos laimėti, bet iš viso, dėl temos aktualumo. Juk čia susiduriama su tokia plačia tema, kuri žmonėse labai aktualiai nagrinėjama... Tamstoms už

Jūsų darbus ir laikyseną priklauso visuotinė lietuvių pagalba.

Iš viso galima padaryti tokią išvadą ir atsakymą į klausimą, kokią noriu matyti kunigą. Norėtusi, 1) kad jis būtų turininga ir gili asmenybė, tikrai aukščiau dvasia pakilusi virš paprastų tikinčiųjų; 2) kad jis būtų savo darbui tikrai pašauktas ir jį dirbtų ne iš pareigos kaip valdininkas, bet iš meilės Dievui ir žmogui; 3) kad norėtų ir stengtųsi savo tikinčiuosius tikrai suprasti, nes tik tuo būdu jis gali jiems padėti ir juos pamokyti.

E. P.

Labai dėkoju už taip gražiai iliustruotą žurnalą “Laiškai Lietuviams”, kurį gaunu jau eilę metų. Norėčiau ir ateity gauti, jei tai įmanoma. Tik malda galiu teatsilyginti.

Sesuo M. Ona, Danija

EKR. MIRGESY (iš 35 psl.)

va, filmas lyg ir skiriamas Churchill pagerbimui bei platesnės visuomenės su juo artimesniam supažindinimui.

MONDO CANE NO. 2

Italų filmų kompiliatoriai Gualtierio Jacopetti ir Franco Properi, anksčiau pateikę “Mondo Cane” ir “Women of the World”, sulipdė naują panašaus pobūdžio filmą. Be abejo, komerciniais sumetimais pasiliktas ir pirmasis vardas, pridodant tik serijos numerį. Nors pasaulyje netrūksta keistumų ir žiaurumų,

tai jokių būdu nesuteikia patiesinimo juos iškelti kaip viešą pasilinksminimą. Be to, naujasis mišinys tiek savo pristatymo būdu, tiek pasirinktais epizodais yra daug žemesnio artistinio lygio negu pirmasis.

Atskiruose epizoduose aštriai sugretinami gyvuliai ir žmonės bei jų traktavimas įvairiose pasaulio vietovėse. Civilizuoto pasaulio išsigimimai palyginami su laukinių primityvumu; šventa maišoma su prietarais.

Šunims operacijos metu pakerpamos balso stygos, kad

savo lojimu nekliudytų savininkų ramybės. Meksikiečių piknike suaugę ir vaikai su pasigardžiovimu valgo į tortillas įvyniotus gyvus vabzdžius. Keletas išnaudotojų žiauriai sužaloja negrų vaikus, kad vėliau galėtų pragyventi iš jų surenkamos išmaldos.

Kai seniau panašaus brutalumo ir vulgarumo pavaizdavimas buvo rezervuojamas specialioms išsigimėlių klubams, dabar tai randa vietos normaliuose kino teatruose. Dėl savo atstumiančio cinizmo filmas nepatartinas jokiai žiūrovų kategorijai.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Stasys Yla. DIEVAS SUTEMOSE. Religiniai lūžiai lietuvių gyvenime. Tai bene pirmasis bandymas analizuoti lietuvių krizes, nutolimus ir sugrįžimus religijoj. Faktais pagrįstas, liudijant patiems asmenims, jų giminėms ar pažįstamiems. Iškilėsniai vardai: M. Biržiška, Biliūnas, Čepinskis, Gravrogas, Krėvė, Nauragis, Putvis, Sleževičius, Smetona, Šliupas ir kt. Išleido "Tėviškės Žiburiai". Aplankas T. Valiaus. 391 psl. Kaina 3 dol.

Stasys Yla. TIKIU DIEVĄ. Maldynas. Plačios apimties Ir didelio pasirinkimo maldų rinkinys įvairioms progoms, pamaldoms, Mišioms, profesijoms, organizacijoms ir kt. Išleido Tėvai Marijonai. Medžio graviūros J. Tričio. 700 psl.

ŠVENTOJI AUKA. Netrukus spaudoje pasirodys didelio formato vertinga knyga apie

šv. Mišias, su 37 tėv. A. Kezio, S. J., fotografijomis ir tėv. B. Markaičio, S. J., nauju Mišių maldų lietuvišku vertimu. Meninė priežiūra dail. A. Kurausko. Kaina 5 dol. Užsakyti: Šventoji Auka, 2345 W. 56th St. Chicago, 111. 60636.

Tomas Kempietis. MARIJOS SEKIMAS. Vertė P. Cinikas, M.I.C. Išleido "Draugas". 127 psl.

BENDRADARBIS. Nekaltai Pradėtosios Švč. Marijos Serų Vienuolijos leidinys rėmėjams, supažindinąs su vienuolijos darbais. 1964. Nr. 9.

MARY SAVE US. Sibiran ištremtųjų lietuvių maldaknygės laida Anglijoje. Vertė K. Trimakas, S. J. Šiai britų laidai kalbą pritaikė R. Sealey. Trumpą įvadą parašė Westminsterio arkivyskupas John C. Heenan. Išleido Britanijos Lietuvių Komitetas.

KONKURSAS APIE JAUNIMĄ IR TĖVUS

Jaunimui 13-19 metai yra perėjimo tiltas iš vaikystės į suaugusio dienas. Tai kritiškas laikas ne vien bręstančiam jaunuoliui, bet ir juo besirūpinantiems tėvams. Jausdami šios problemos svarbą, "Laišku Lietuviams" žurnalo vardu skelbiame rašinio konkursą, tema SANTYKIAI TARP TĖVŲ IR BRĖSTANČIO JAUNIMO, kurie galėtų būti svarstomi įvairiose tarp savęs besirišančiose srityse: pedagoginėje, socialinėje, pasaulėžiūrinei, tautinėje, dorinėje, religinėje ir kt.

Rašinys (straipsnis, beletristinis vaizdelis ar pan.) turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir išsiųstas kartu su atskirame vokelyje užrašyta tikrąja autoriaus pavarde bei adresu "Laišku Lietuviams" redakcijai, 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636, U.S.A., ne vėliau 1965 m. vasario 10 d. Atsiųsti rašiniai tampa žurnalo nuosavybe ir gali būti jame spausdinami. Skiriamos trys premijos: I — 70 dol., II — 40 dol. ir III — 30 dol.

Norėdami, kad ir jaunimas pasisakytų, skelbiame konkursą ta pačia tema jaunimui, ne vyresniam kaip 20 metų amžiaus, skirdami dvi premijas: I — 30 dol. ir II — 20 dol. (rašiniai turi būti pažymėti "jaunimo konkursui").

Jury komisiją sudaro: J. Ignatonis (pirm.), kun. P. Patlaba, V. Tumasonienė, D. Lukienė ir J. Kavaliūnas.

Š V E N T Ė Šiais metais "Laiškų Lietuviams" šventė įvyks balandžio 10 d.

Bus įteiktos žurnalo konkurso premijos. Meninę dalį išpildys baleto šokėjai VIOLETA KAROSAITĖ IR JAUNUTIS PUODŽIŪNAS.

2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636